

TARTU RIIGLIK ÜLIKOOL
NSV LIIDU AJALOO KATEEDER

ERNESAKS, MAIA

ÜLEVENEMAALISE ASUTAVA
KOGU VALIMISED EESTIS

DIPLOMITÖÖ

JUHENDAJA: DOTSENT K. SIILIVASK

JRU NSV Liidu ajal. kat.

№. nr. 1991

TARTU 1967

Sissejuhatus.

Kodanlik-demokraatlik Veebruarirevolutsioon kukutas sajanditevanuse tsaarimonarkhia.

Tsaar revolutsiooni põhiküsimuseks on olnud küsimus võimust riigis. Veebruarirevolutsiooni äärmiselt tähelepanuväärne omadus seisab selles, et ta lõi kaotatud võimu. Ajutise valitsuse, kodanliku valitsuse kõvale kujunes alles nõrk, embrüo naalne, kuid siiski kahtlemata olemasolev ja kasvav teine valitsus: tööliste ja soldatite saadikute nõukogud.

Veebruarirevolutsioon jättis aga lahendamata rahvahulkaade põhilised nõuded: talupojad ei saanud maad, tööliised majandusliku olukorra paranemist kehtis edasi imperialistlik maailmasõda.

3

Ajutine valitsus ei kavatsenudki rahva nõudmisi rahuldada. Kõigi tähtsamate küsimuste lahendamise liikuti Asutava Koguni. Asutava Kogu valimisi ja konkurentsust liikuti aga järjest edasi. Asutava Kogu konkurentsumine nõue sisis täiesti seaduspäraselt revolutsiooniliste sotsialistide programmis, sest kodanlikes vabariigi on Asutava Kogu demokraatia kõrgem norm. Revolutsiooniline sotsiaaldemokraatia esitades Asutava Kogu konkurentsumise nõude rõhutas aga kindvalt, et nõukogude vabariik on kõrgeimans demokraatia normiks kui tavaline Asutava Kogu poolt rajatar kodanlik vabariik.¹

Ajutine valitsus viivitas Asutava Kogu konkurentsumisega, sest ta kartis, et rahvas võib Asutavasse Kogusse tõelisi rahva esindajaid, kes otsustavad mõisnike maa tasuta võõrandada, riiki demokraatiseerida, monopolide võimutsemisele lõppu teha

¹ V. I. Lenin, Teosed, 26. kd., lk. 346.

ja rahu sõlmida. „Asutava Kogu kokkukutsumine on vajalik“ kirjutas Lenin aprilli algul. „On tarvis ja rii-
 resti, kuid selle edu ja kokkukutsumise tagatis on üks! töölise, talupo-
 gade jt. saadikute nõukogude arvu suurendamine ja jõe tugevdamine, tööliskulude organisimine ja ul-
 vastamine.“²

Ilma töölise ja soldatite saadikute nõukogudeta ei saanud Asutava Kogu kokkukutsumist tagada, tema edu kindlustada. Tuli selgitada, et demokraatia võib alles siis võidule pääseda, kui Asutavas Kogus on tõelised revolutsiooni esin-
 dajad. Kogu selgitustöö raskes lan-
 ges bolsivine partei õlgadele. Bolsi-
 vine partei võitis rahvahulka-
 suure poolehoidu. Kõigest sellest annavad tunnistust Asutava Kogu valimised Eestis.

Käesoleva diplomitöö ülesandeks on anda ülevaade Ülevenemaalise

² V. I. Lenin, Teosed, 25. kd., lk. 349.

Asutava Kogu valimistest ühes Venemaa ääremaadest - Eestimaa numbermängus.

Töö on jaotatud kaheks peatükiks. Esimeses peatükis antakse ülevaade valimiskorrast, eesti bolševilise valimisusest selgitustööst, tuuakse ära valimistest osavõtivate parteide programmide ning kandidaatide nimekirjad.

Töö kirjutamisel on tuginetud N. I. Lenini teostele ja eesti marksistlike ajalooalaste uurimustele. Nendest on üldjoontes ülevenemaalise Asutava Kogu valimisi puudutanud J. Saat, V. Reiman ja H. Siilivasu.¹ Kuid ükski nendest autoritest pole küsimusel peatunud üksikasjaliselt, ega kasutanud sellele teemale kohta olemasolevaid arhiivmaterjale.

Töö kirjutamisel on kasutatud

¹J. Saat, Eesti bolševikud Ontoobrirevolutsiooni ajajärgul, Tallinn 1956. (= J. Saat, Eesti bolševikud...)

V. Reiman, Eesti bolševikud võitluses nõukogude võimude eest aastail 1917-1918, Tallinn 1917 (= V. Reiman, Eesti bolševikud...)

H. Siilivasu, Eesti Ontoobrirevolutsiooni ja koduse aja perioodil 1917-1920, Tartu 1962. (= H. Siilivasu, Eesti...)

1917 aastal ilmunud bolshevistlik-
 ke, aga samuti väikenodanlikke ja
 kodanlikke ajakirjandust. Need
 annavad el kõige pildi parteide-
 vahelisest ägedast võitlusest vali-
 miskampaania käigus.

Riikvalimise materjali valimis-
 tulemuste kohta on saadud Eesti
 NSV Riikliku Ajaloo Keskarhiivi Nene
 Asutava Kogu valimiste Eestimaa
 Ringkonnakomisjoni fondist.¹ Nime-
 tatud fond sisaldab peaaegu kõi-
 gi maakondade ja valdade valimis-
 jaoskondade valimiskomisjoni pro-
 tokolle väljaarvates Läänemaa
 ja Valgamaa. Viimane võttis osal-
 valimistest osa Lätimaa valimis-
 ringkonna koosseises.

Valimiskomisjoni protokollid
 olid võrdlemisi ääbloomsett koosta-
 tud, fikseerides andmeid valimis-
 tulemuste kohta. Kuid need on

¹ Eesti NSV Riiklik Ajaloo Keskarhiiv,
 f. 4684. (= ENSV RAKA)

küllalt üksikasjalised ja väga väärtuslikud. Tuginedes nendele materjalidele, on püütud töös anda võrdlemisi täpne valijate arv parteide kaupa valdades ja maanondades. Saadud andmed valimistulemuste kohta erinevad veidi seni käibel olnud andmetest Nene Asutava Kogu valimiste tulemustest Eestis. Vahe 1917. a. novembris avaldatud koondtabeli ja arhiivmaterjalide vahel on seletatav sellega, et tabelis pole arvestatud neid valdasid, millestes valimised toimusid pärast 12.-14. novembril. Terveks vahe ei ole väga suur, nii et üldtulemusel oluliselt ei muutu. Kui aga arvestada juurde ka valimistulemused Narva linnas, mida seni ei ole tehtud, siis üldandmeline pilt muutub küllalt oluliselt bolsivike kasuks.

I peatükk

Õlevenemaalise Asutava Kogu
valimiste korraldus ja valimiskampaania
Eestis.

1. Asutava Kogu valimiskorraldus
Eestimaa kubermangus.

Asutava Kogu kokkukutsemise nõue
oli eriti populaarne rahvamasside seas
peale Veebruarirevolutsiooni. Ajutine
valitsus oli sunnitud masside sur-
vel lubama Asutava Kogu kokku-
kutsumist.

Märtsis moodustati ajutise valit-
suse poolt erinõupidamine, kes pidi
välja töötama Asutava Kogu valimis-
määrused. Nimetatud nõupidamine
tuli kokku esimeseks istungiks alles
25. mail ning määras Asutava Kogu
valimiste tähtaja septembri lõpule.

Nevenemaaline Asutava Kogu valimiste komisjon, mis loodi augustis, liikkas edasi valimiste tähtaja. Ajutise valitsuse otsusega määrati valimised 12. - 14. novembrile.

Asutava Kogu organisatsioonilist laadi eeltööd algasid Eestis paar nädalat hiljem kui mujal Venemaal. Juba augustis saabusid kubermangu komisjar Poskale Peterburist telegrammid ja eskirjad, milles märgiti, et Asutava Kogu valimiste komisjon peab augustis kokku kutsuma. Ent 9. septembril kutsus Eestimaa Kubermangu Maanõukogu juhataja valimiskomitee kokku, kuhu kuulusid järgmised isikud: komitee esimees - Eestimaa Kubermangu Maanõukogu esimees A. Vallner, kants maanõukogu liiget J. Raamot ja N. Kõstner, kants esindajad Tallinna linnavalidkonnast: N. Nõolmann, kes oli ainuke bolsiivne esindaja, ja J. Keldrinov ning üks esindaja Tallinna ringkonnakoostest A. Bjetchov.¹

¹ ENSV RAKA, j. 4684, nim. 1, s. ii. 8, lk. 13.

Estimaa kubermang moodustas valimiste määrestiku järgi ühe valimisringkonna. Valimiste juhtimise kubermangu piirides pandi Asutava Kogu ringkonna komisjoni peale. Komisjoni poolt 10. septembril tehtud otsuse kohaselt täitis esimehe kohuseid tema ärakandele komisjoni liige N. Nõotmann. Komisjoni sekretäriks valiti J. Teimann.

Valimiste juhtimiseks maakonna piirides asutati igas maakonna linnas Asutava Kogu valimiste maakonna komisjonid, mis koosnesid kolmest kohtunikest, kahest maakonna maavalitsuse liikmest ja kahest maakonna linnaõukogu asemisest. Linnades, kus oli üle 5000 elaniku, moodustati iseseisvad valimis komisjonid. Nii sugustes linnades olid Tallinn ja Tartu. Nendes linnades asutati valimiste juhtimiseks Asutava Kogu valimiste linnakomisjonid, mis koosnesid kolmest kohtunikest ja neljast linna-

¹ ENSV RAJA, f. 4684, nim. 1, s. ü. 8, lk. 13.

esindajast.

Asutava Kogu valimiste Eestimaa Ringkonnakomisjoni otsuse alusel 26. septembrist jagati valimisringkond sarnadesse valimisjaoskondadesse, millised asutati viimaste kubermangu ja linnavolikogude valimistel. Nendega võrreldes esinesid vaid üksikud muudatused. Harju maakonnas eraldati Nõrme alev ja Naisaar iseseisvateks valimisjaoskondadeks, Harju ja Nohatu vald jagati mitmeks valimisjaoskonnaks. Viire maakonnas olid iseseisvateks valimisjaoskondadeks jaotatud Ransvere linn, Port-Kunda, Aseri, Kreenholmi, Juhkentali alev ning Narva-Jõesuu.

Järva maakonnas moodustas iseseisva valimisjaoskonna Tapa alev ja Pärne maakonnas Sindi alev.¹

Tartu jagati viieks, Tallinn aga kaheksanne kolmeks valimisjaoskonnaks. Kokku oli Eestimaal üle 380 valimisjaoskonna, sest iga vald moo-

¹ „Maatamees“ nr. 31, 28. septembril 1917.

dustas omaette valimisjaoskonna, väljaarvatud espool mainitud Harrie ja Nehatu vald.

Siega oli Asutava Kogu valimiste vajaline eeltöödena moodustatud valimis komisjonid ja valimisjaoskonnad. Nüüd algas järgmine tähtis eeltööde etapp: Valijate nimekirjade koostamine, mis jäi liinavali ja vallavalitsuste ülesandeks. Nimekirjade koostamine pidi algama hiljemalt 23. septembril, sest kümne päeva pärast — 3. oktoobril pidid nimekirjad juba välja pandud olema. Nimekirjad valmistati kolmes eksemplaris. Üks neist jäi valla-ehk liinavalitsusse hoiule, teine pandi välja valijatele tutvumiseks ning kolmas eksemplar saadeti maakonna valimis komisjonile. Valijate nimekirjade kokkuseadmisel võeti alusesse arvesse liinavolikogude ja vallakõigude valijate nimekirjad, kusjuures neis tehti vajalikke parandusi.¹

¹ "Tööline" nr. 68, 2. oktoobril 1917.

Valijate nimekirjadesse võeti isikud, kes kuuni 23. septembrini olid elanud teatavas jaoskonnas. Need isikud, kes asusid sinna elama peale 23. septembrit, pidid ennast linna- või vallavalitsuses registreerima ja teatama lahkumisest ka endises elukohas, et neid seal nimekirjast kustutataks. Valijate nimekirjad pandi välja linna- ja vallavalitsuse ruumidesse läbivaatamiseks ning parandamiseks.¹

Valimistest osavõtmise õiguses oli mõlemast soost kodanikel, kes 12. novembrini 1917 aastal olid saanud kaheksümne aastaseks. Sõjaväelased said valimisõiguse kaheksateistümne aastasekt. Nad valisid tsiviilelanikest eraldi linna- ja maakondade komisjonide poolt asutatud valimisjaoskondades.²

Valimistest ei saanud osa võtta isikud, kes olid nõdrameelseteks tunnistatud ja kurtummad, kes seisid

¹ ENSV RAKA, f. 4684, nim. 1, s. ii. 8, lk. 16.

² ENSV RAKA, f. 4684, nim. 1, s. ii. 8, lk. 64.

estkostmise all. Valimisõigestest jäid ilma isikud, kes olid nohtu poolt karistatud ja peale karistuse kandmist teatud aastatens kodanikuõigestest ilma jäetud.¹

Kümne päeva jooksul oli valijatel õigus ivaõigesti koostatud nimikirjade kohta protesti tõsta. Kaebused ja teadaanded pidid olema põhjendatud. Neid võis esitada suusõnaliselt, kirjalikult või telegraafi teel valla- ja linnavalitsusele. Valla- ja linnavalitsuse esindajad olid kohustatud kaebuse või protesti vastuvõtmisel kvüitungit vastu andma ka siis, kui kaebusi või proteste oli avaldatud suusõnaliselt.²

Kaebused ja protestid saadeti linnade ja vallavalitsuste poolt kolme päeva jooksul Asutava Kogu valimiste maakondade komisjonidele. Nimikirjade asjus laekus maakondade komisjonidele 600 protesti.³

Valimised toimusid parandatud

¹ ENSU RAHA, f. 4684, nim. 1, s. 8, lk. 17.

² „Päevaleht“ nr. 246, 30. septembril 1917.

³ „Postimees“ nr. 246, 23. septembril 1917.

nimekirjade alusel, millised samuti veel tutvumiseks välja pandi.

Isikud, keda valijate nimekirjades ei olnud, ei võinud valimistest osa võtta. Valimistest osavõtmise õigus oli ainult neil isikutel, kes vastava jaoskonna nimekirjades esinesid.

Kõigi valijate jaoks, kes valimisnimekirjadesse olid kantud, valmistati nimelised isikutunnistused. Sinna märgiti valija perekonna-eesja isanimi, aadress, valimisjaoskond ning valimise aeg. Valimiseaduse järgi pidi igale valijale seitse päeva enne valimispäeva valimisedelid (üks sedel igast üllesantud kandidaatide nimekirjast) ja nimelised isikutunnistused kätte toimetatama.

Hääletamise kord oli järgmine: valija esitas nimelise isikutunnistuse ühele komisjoni liikmetest, kes tegi valijate nimekirjas valija ilmumise kohta märkuse. Siis sai ta komisjonilt teada, millega

siseses kinnisesse reemii. Seal pani valija ühe valimissedelitest ümbririku ning andis kinnikleepitud ümbririku jaoskonna valimiskomisjoni esimehe kätte, kes selle valimiskasti laskis.

Häädled tunnistati mittekeltivains, kui valimissedelitele di märkusi tehtud ja mitu seddit üht ümbririku pandud. Kui vähemalt 1/10 nimekirja kantud isikutest oli valimistest osavõtnud, loeti valimised antud jaoskonnas kordalääinuks.

2. Valimiseelse selgitustöö korraldamine eesti bolševike poolt.

Asutava Kogu valimiste ettevalmistamisel võtsid eesti bolševikud oma töö aluseks partei VI kongressi ja NSD(S)P Keskomitee juurde moodustatud valimiste keskkomisjoni juhendi. Juhendis nähti Asutava Kogu peavälisannet selles, et koondada laiu taluravva hulki bolševike partei

ümber, vabastada kehtalurahvas konk-
kureppoparteide mõju alt ja liita ta
linna töölistega ühtsaks vennalikuks
parteiiks.¹

Asutava Kogu küsimust arutati
maatarahva ja väikemaapidajate kon-
verentsil. Iga vald saatis sinna oma
saadiku.²

Maatameeste konverents algas 13. augustil
1917 aastal Tallinnas Tööliste
Majas. Samal päeval algas ka NSDAP
Põhja-Balti organisatsioonide I konve-
rents, mis paljude inimeste saadikute
tõttu maatameeste konverentsi ajaks
katkestati.

Mõlema konverentsi päevanorras
oli tähtsal kohal Asutava Kogu
valimiste eeltööd: organiseerimise ja
agitatsiooni küsimus.

II Maatameeste konverentsil andis
aru Asutava Kogu eeltöödest P. Kõll-
mann. Ta arvustas Ajutise Valitsuse
tööd, kes oma võimepiiridest oli üle
läinud ja revolutsioonilise demokraa-
tia nõuetele vastu töötas ning Asu-
tava Kogu kokkukutsumist schilikelt

¹ Y. Saad, Eesti bolševimed... lk. 165.

² Suur Sotsialistlik Ontoobrirevolutsioon
Eesti Dokumentide ja materjalide kogumik,
Tallinn 1957, lk. 215. (= Suur Sotsialistlik
ontoobrirevolutsioon...)

pikendas. Aruandja kritiseeris illevener-
 maalise Asutava Kogu valimiste ko-
 misjoni, mis koosnes enamjagu kadet-
 tidest ning ei arvestanud tööliste
 huvideid. Aruandja pani koosolekule
 ette resolutsiooni, milles nõuti töölis-
 te lehtede kinnipanemiste ja taga-
 küsämiste lõpetamist, tingimuste
 loomist, kus bolševike partei võis
 vabalt valimiseelset agitatsioonitööd
 teha. Brilist tähelepanu
 pöörati selgitustööle maataameste
 seas. Oli tarvis, et maataamehed
 liidus töölistega lähened. Asuta-
 va Kogu valimistele ning astu-
 sid välja ühise jõuna uuda-
 like parteide vastu. Peeti vajali-
 kuss raamatute ja lendlehtede
 levitamist ning koosolekute läbi-
 viimist, kus arutatakse Asutava
 Koguga ühenduses olevaid küsimu-
 si. Otsustati korraldada maata-
 meeste esindajatele valimiste kur-
 susi. ¹

№ 525 (b) P Põhja-Balti organisatsioon

¹ Suur Sotsialistlik Oktobrirevolutsioon...,

nide konverentsile kõrvuti valimis-
 else selgitustööga arutati kandidaa-
 tide nimekirjade ülesseadmise kohta.
 Otsustati, et iga partei organisatsioon
 esitab asutava Kogu Valimisteks
 NSDT(b) P bestimaa Büroole oma kan-
 didaatide nimekirja, milles on vähe-
 malt kümme inimest. Nende järgi
 koostas büroo ühise nimekirja ning
 esitas selle parteiorganisatsioonidele
 läbivaatamiseks ja kinnitamiseks.¹

Nene asutava Kogu Valimistel
 esinesid eesti bolševikud nimekirja-
 ga nr. 2. Nimekirjas seisis esioo-
 hal nohened revolutsioonäärid, töö-
 rahva huvide kaitsjad.²

1. Anvelt, Jaan - Töölise ja Solda-
 tite Saadikute Nõunogu Ülvene-
 maalise Täidesaatva Komitee liige,
 Tallinna linnavolikogu esimees.

2. Vaxmann, Rudolf - Venemaa Sot-
 siaaldemokraatliku Töölispartei Tal-
 linna Komitee sekretär, tehase „Di-
 gatel“ mülitarkonissar.

3. Pöögelmann, Hans - Tallinna linna-

¹ Suur Sotsialistlik Oktobrevolutsioon..., lk. 270

² „Maatamees“ nr. 38, 14. oktoobril 1917.

volinik, kubermangu maanõukogu liige ning maatameeste keskkomitee büroo liige.

4. Rabtsinski, Ivan — NSD(6)P Tallinna komitee venekeelse hädalokandjate „Utro Pravda“ ja „Zvezda“ toimetaja, linnanõukogu liige.

5. Kingissepp, Viktor — Eestimaa Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogu Täidesaatva komitee liige.

6. Sihver, Jaan — ajalehtede „Tööline“ ja „Maatamees“ toimetuste kaastööline, linnavolinik ja maanõukogu liige.

7. Janson, Nikolai — Tallinna linnavolinik.

8. Sueder, Hindrek — Tallinna linnavolinik.

9. Kusmin, Ivan — Tallinna Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogu Täidesaatva komitee liige, linnavolinik.

10. Krmelt, Jaan — Tallinna linnavolinik.

11. Niikmann, Mikkel — NSD(6)P Läti osakonna liige, linnavolinik.

12. Rästas, Otlo — Tallinna linnavolinik.

Et Asutava Kogu valimistel oma kandidaate läbi viia, selleks oli vaja organiseerida selgitustööd.

Maatameeste keskbüroo korraldas oktoobri algul 3-4 päevased Asutava Kogu valimiste kursused. Kursustel võeti läbi nii praktiliselt kui teoreetiliselt kõik küsimused, mis Asutava Koguga¹ ühenduses. Selleks, et saada raha agitatsioonitöös, organiseeris VSDT(b)P büroo 30. septembril ja 1. oktoobril Tallinnas ringnamärkide müügi, mis andis kokku kui 6500 rubla puhastulu.² Oktoobris viidi läbi maakondades maatameeste konverentsid, kus ka Asutava Kogu valimiste küsimusi.

Valimiselses selgitustöös kasutati mitmesuguseid meetodeid, nii suuliselt kui ka kirjaliselt. Suurt osa agitatsioonitöös etendasid bolševistlikud ajalehed „Tööline“ ja „Maatamees“. „Maatamehe“ ülesandeks oli just kehtetu talurahva poliitiline kasvatanine,

¹ „Tööline“ nr. 67, 30. septembril 1917.

² M. Saat, Eesti bolševikeed ... , lk. 167.

mis oli mitmeti komplitseeritud poliitilisest kasvatusloost proletariaadi hulgas. „Maatamees“ kirjutasid tuntuud Eesti bolševikud H. Pöögelman, J. Sihver, K. Maatamees (J. Anvelt), O. Müntser jt. Kõigi sagedamini võttis sõna Asutava Kogu küsimustest H. Pöögelman. Artiklis „Kas kõik Asutava Koguni?“ püüdis Pöögelman hajutada konstitutsioonilisi illusioone Asutava Kogu suhtes „... on ometi selge, et Asutav Kogu midagi teha, midagi teha, midagi anda ei suuda, mida mitte seltskondlike kihtide oma jõud võtta ei jaksa.“¹ Ta väenis rahvast lootma ainult iseene revolutsioonilise jõule. Pöögelman selgitas, et kodanluse ja tema väsimise esmärgis on rahva suremine ooteseisundisse, selleni, et tema aktiivsus halvata. „Oodata ei tohi“, kinnitas ta, „mitte üledalt, vaid alt tõuseb ja kujuneb rahva vabadus.“²

¹ „Maatamees“ nr. 26, 16. septembril 1917.

² Samas

Ontoobris ilmus H. Pöögelmanni bro-
 šüür „Asutav Kogu ja rahvavalitsus”.
 Ta selgitas Asutava Kogu funktsio-
 ne ja seda, milline ta peab olema.

Brošüüris H. Pöögelmann propaga-
 ris populaarses vormis bolshevik nõud-
 misi Asutavale Kogule. Bolsivike
 Asutava Kogu valimiselne programm
 avaldati ka bolsivistlikes ajakirjan-
 duses.¹

Asutava Kogu esimeseks ülesandeks
 peeti maareisimise lahendamist. Maa
 tuli muuta rahva omandiks. Rahva
 kätte pidid minema kloostrite, kir-
 kute ja mõisnike maad. Maa edas-
 pidises kasutamises peeti vajali-
 kuseks suurmaavalduste säilimist,
 mis võimaldab paremini põllumajau-
 dustehnikat kasutada.² Siin tuleb
 aga eesti bolsivike seisukohta möö-
 said mitte tükkida enslikuks
 pidada, sest sotsialistlike suurmaa-
 pidamise paremused, võrreldes väi-
 kenohapidamisega, ei olnud talu-
 progadile nende isiklike kogemuste

¹ „Tööline” nr. 78, 13. ontoobril 1917.
 „Maatamäe” nr. 38, 14. ontoobril 1917.
² H. Pöögelmann, Asutav Kogu ja rahvavalitsus,
 Tallinn 1917, lk. 7

põhjal veel arusaadavad.

Majanduse alal nähti ette pankade ja tähtsamate tööstusharude natsionaliseerimine, tööstuses töölistkontrolli kehtestamine.

Riigikorra alal nõuti demokraatlikku vabariiki. Siin on jällegi lahku minek Lenini seisukohest, kes näitas, et demokraatia kõrgemaks normiks on nõukogude vabariik.¹

Rahvusküsimuse alal eesti bolševikud nõudsid emanele sisviimist kodidese ja ametiasutustese, kõigi riigi koosseisu kuuluvate rahvuste vaba lahkulöömise ning oma riigi aretamise õiguse tunnustamist. VSDI(EP) Bestimaa komitee nõuab "kiigutati bolševike programmis, et Bestimaa jäädes Venemaa demokraatliku vabariigi osaks, saaks autonoomia, see on, et Bestimaa omavalitsus oleks kõigis kohalikes asjades täiesti iseseisv."²

Programmis nõuti piiramatut sõltamatust, sõna-, trüki- ja koosolekute vabadust, sisuste ära

¹ V. I. Lenin, Teosed, 2.4. kd., lk. 5

² "Tööline" nr. 78, 13. oktoobril 1917.

kaotamist ning kõikide kodanike
ühisõiguslust.

Rahvahariduse alal peeti vaja-
linnuse maksuta ja sunduslike üli-
dise alghariduse omandamist kuni
16 aastani. Kool pidi olema täies-
ti ilmalik.

Programmis di kavandatud ter-
ve rida abinõusid töönaiste alal.
Nõuti 8-tunnilist tööpäeva ja üle-
tunnitöö täielikku keelamist, iga-
aastast kahepäevalist palgakalist
puhkust kõikidele töölistele. Kee-
lati ära alaealiste kuni 16 aas-
tani ja naiste töö tervistkahjus-
tavates tööharudes. Programmis näh-
ti ette lasterõimele asutamise neu-
de vabrikute ja tehaste juurde, kus
naised töötasid. Samuti nõuti
täielikku sotsiaalselt kindlustatud
töövõime kaotamise korral, maksu-
ta arstiabi ja ravimeid. Maksu-
süsteem pidi põhjalikult ümber kor-
raldatama progressiivse mõntsiibi
rehtestamise ja kaudsete maksude

maksude kaotamise teel.

Eesti bolševikeed esinesid Nene diktava Kogu valimistel üksikasjalise programmiga, milles kavandati konkreetset abinõud riigi-, rahvus- ja agrar-küsimuse ning tööseadusandluse, rahvahariduse jne. alal. Vaatamata puudustele maa- ja riigikorra küsimuste lahendamisel, mis olid tingitud Eesti bolševike kogemuste vähesusest, teevikuna bolševike valimis.eelne programm ainsana arvestas nii linna kui maa-tööraha huve.

3. Väikekodanlike parteide valimistaktika.

Eesti väikekodanlike parteid kujunesid üldjoontes välja peale Veebruarirevolutsiooni. Esimestel revolutsioonijärgsetel kuudel oli neist kõige arvukam ja mõjukam sotsialistid-revolutsionääride partei. Eesti sotsialistid-revolutsionäärid (esseerid) kuue-

lutasid, et nende partei kaitseb tööliste ja maatööliste huviseid, nõudsid kõikidele kodanikele täielikku vabadust ja üheõigusest. Oma programmis astasid nad esirohale maaküsimuse. Sellega lootsid nad enda poole võita laiu maarahvahulka, sest maaküsimus oli talurahva seisukohalt kõige tähtsam. „Maa on varaaitamatu, millelt inimene saab kõik toiduained ja raudselt kõik muu, mis tal on.“¹

Besti esseerid püstitasid loosungi „Maa peab olema kogu rahva päralt.“² Nad pooldasid mõisamaade võõrandamist ja selle tasuta dra- jagamist vastavalt ühe perekonna tarbenormile. Besti esseerid nõudsid oma valimiseelses programmis demokraatlikku vabariiki koos laiad- dase kohaliku omavalitsusega, töö- kaitse seadusandlust ja tööliste kont- rolli sisseseadmist.³

Esseeride programmis ei dnuud te- gelikult midagi sotsialistlikku. Nad ei nõudnud eramandi likvideeri-

¹ „Töö Lipp“ nr. 115, 4. novembril 1917.
² Samas.

mist tootmisvahenditele ja maa rahvaomaks tunnistamine kapitalistlike eramaandi üldise säilimise tingimustes oleks kujunenud fiktsiooniks.

Vene Asutava Kogu Valimistel Eesti esinesid esseerid kahe nimekirjaga: eesti esseeride nimekirjaga nr. 1 ja vene esseeride nimekirjaga nr. 5, kusjuures programmides sarnalist vahet ei olnud.

Nimekirjas nr. 1 olid järgmised kandidaadid:

1. Kruus, Hans - Eesti sõjaväelaste Ülemkomitee ja kubermangu maanõukogu liige.
2. Suits, Gustav - Helsingi ülikooli ajaloo-keeleteaduskonna magister.
3. Härner, Jaan - kubermangu maanõukogu liige.
4. Monas, Erich
5. Ennemuist, Aleksander - kubermangu maanõukogu liige.
6. Reiman, Hugo - Eestimaa Toifluskomitee ja kubermangu maanõukogu liige.

¹ "Töö hõpp" nr. 115, 4. novembril 1917.

Nene esseeride nimekirjas nr. 5 olid järgmised kandidaadid:

1. Algasov, Vladimir
2. Stepanov, Andrei
3. Chabalin, Ivan
4. Kulmann, Karl
5. Chingovsui, Edmund

Teisese väikerödandlikuks parteiks, kes esines iseseisva nimekirja ja programmiga Asutava Kogu valimistel, oli eesti menševike partei. Nad pidasid sotsialismi üleshitamist talleaegsel Venemaal võimatuks. Menševike häälkandja „Sotsiaaldemokraat“ kirjutas, „ei sotsialistliku korra sisseadmine pole praegusel Venemaal mingil tingimusel mõeldav, seda peavad arusaajad töölisel are saama ja kindlasti meeles pidama“.² Seepärast ei nõudnud nende programmis sotsialistlike nõudmisi. Nene Asutava Kogu valimistel nõudsid menševikud demokraatliku vabariiki, sõna-, trüki- ja stuigivabadust, 8-tunnilist tööpäeva,

² „Sotsiaaldemokraat“ nr. 20, 23. septembril 1917.

tasuta hariduse andmist. Agraar-
rühimuses nõuti suurmaoomanike
maade konfiskeerimist.²

Nene Asutava Kogu valimistel
esinesid eesti mensevikeed nimekir-
jaga nr. 4, kes olid järgmised kandi-
daadid:

1. Ast, Karl
2. Luts, Karl
3. Martna, Mihkel
4. Nilde, Eduard
5. Anvelt, Alma
6. Oinas, Aleksander
7. Martna, Hans
8. Masin, Villem
9. Kõstner, Nikolai
10. Johanson, Eduard
11. Martinson, Antow

Kolmandas mõjukamaks „sotsia-
listlikuks“ parteiks oli Eesti Tööra-
nond. Tekkides nn. keskeriitide
parteina, väikerodanline partei-
na, oli ta õieti vahelülis kolm

²„Sotsiaaldemokraat“ nr. 42, 21. oktoobril 1917.

liike ja väinerasooniline parteide vahel. Tööerakondlased teatasid demagogiliselt, et nende esmääratus on sotsialism. Kuid nad selgitasid, et majanduslikku korda ei saa järskude murrangutega muuta, vaid ainult pikaajalise edendamise teel: mitte revolutsiooni vaid evolutsiooni teel. Enne kui majanduslikku korda muuta, peab inimeste peades, teadetes ja kogu olemises aegmööda pööre sündinud olema. Sotsialismi ettevalmistamise uolius pidas tööerakond ametiühingute liikumist, mis inimestel teised vaated varanduslike vaherõrdade, tööstuse ning kaubanduse alal välja kujundab. Millal aga sellele sihile jõutakse, kas mõnekuümne või mõnesaja aasta järel, seda ei teatud.¹ Seega olles sõnades sotsialismi poolt, lükkasid nad sotsialismi kehtestamise määramatuse ajans edasi.

¹ „Päevaleht“ nr. 248, 6. novembril 1917.

Maanüsimuses oli tööerakonna nõudmisesks mõisamaade natsionaliseerimine ja põlluharijatele välja jagamine tarbenormi piires. Tööstuse natsionaliseerimise osas arvasid nad, et selle küsimuse üleskerkimisel tuleb iga nõud eraldi otsustada kui kaugele teatud tööstusharu arenemine on jõudnud. Riiklikuks ideaaliks oli tööerakondlastel Eesti osariiki Venemaa föderatsioonis. Föderatsiooni keskparlament pidi olema ühenojaline ja tema saadikud valitama kõigi osariikide poolt vastavalt rahvaarvule. Konstitutsioon pidi kindlustama, et keskparlament üksikute rahvaste õigusi ei saaks rikkuda. Keskparlamendi alla pidid kuuluma üleriigilise tähtsusega küsimused. Kõik muu pidi jääma osariigi parlamendi kompetentsi, nagu osariigi riiginõud, mansud, maanüsimus ja kohus.¹

¹ „Päevaleht“ nr. 248, 6. novembril 1907.

Besti Tööerakond läks Asutava Kogu valimistele nimekirjaga nr. 3. Nimekirja kuulusid järgmised kandidaadid:

1. Nilms, Jüri - maapäeva saadik Harjumaalt
2. Seljamaa, Otto - maapäeva saadik Nõrremaalt
3. Strandmann, Otto - maapäeva saadik Tallinna linna poolt, maapäeva esimees
4. Kalbus, Tõnis - Nõrremaa komissar
5. Baars, Karl - maapäeva saadik Niljandimaalt
6. Johanson, Peet - maapäeva saadik Järvamaalt
7. Kurk, Juhan - maapäeva saadik Rakvere linna poolt
8. Taevere, Martin - Nõrremaa komissar.

Näi kekodanlineid parteid esitis - esseerid, mensivikud ja tööerakondlased püüdsid „sotsialistlike“ programmidega saada oma mõju

„Päevaleht“ nr. 225, 5. oktoobril 1917.

alla liuna- ja talurahva keski-
 nihte, samuti liunaja maa pro-
 litaarseid hulki. Kõik nad olid
 sõnades eraomanduse teatud
 püramise poolt, eriti maanisimuse
 lähendamisel, kuid suhtesid eita-
 valt sotsialistlikku revolutsiooni.

4. Eesti kodanlike parteid valimiskampanias.

Enne Veebruarirevolutsiooni oli
 eesti kodanlusele vaid üks amet-
 likult formeerunud poliitiline par-
 tei - Eesti Rahvameelne Eduera-
 kond, mille poliitiliseks liidriks
 oli Maan Tõnisson. Pärast veebra-
 ri revolutsiooni reorganiseeriti
 Eduerakond Eesti Demokraatlikuks
 Erakonnaks. Eesti Demokraatlik
 Erakond oli eesti linnakodanluse,
 Lõuna-Eesti maakodanluse ja ko-
 danlike intelligentsi parteiks.
 Partei häälekandjaks oli „Postimees“.

Lõuna-Eesti kodanluses tekki-
 sid Tõnissoniga agraarküsimuses
 lahkhelid. Külakodanluses moodus-
 tas uus partei nimega Eesti Maa-
 rahva Liit. See partei võttis omaks
 Tõnissoni partei üldnõudmised
 väljaarvatud agraarküsimuses, kus
 astuti otsustavalt välja maa era-
 omandi eest.¹

Nine asutava Kogu Valimistele
 läksid Eesti Demokraatlik Era-
 kond ja Eesti Maarahva Liit ühi-
 se programmi ja kandidaatide ni-
 mekirjaga nr. 7, kuhu kuulusid
 järgmised kandidaadid:²

1. Tõnisson, Jaan - "Postimehe"
 peatoimetaja, riigivolikogu liige, Eesti
 maapäeva liige.
2. Päts, Konstantin - Eesti väe-
 de Ülemkomitee juhataja, Eesti maa-
 päeva liige, Eesti maavalitsuse esimees.
3. Poska, Ivan - kubermangu komisser
4. Parts, Karl - riigivolikogu liige,
 maapäeva liige.

¹ "Postimees" nr. 110, 18. mail 1917.
² "Postimees" nr. 252, 4. novembril 1917.

5. Põld, Pieter - Eesti Koduõpetajate Keskkliidu esimees, maapäeva liige, Eesti maavalitsuse haridusosakonna juhataja.
6. Teemant, Jaan - maapäeva liige
7. Koppel, Heinrich - Eesti Arstide Seltsi esimees
8. Mänerow, Jaan - Põhja-Liivimaa Põllutöö Keskseltsi asjaajaja.
9. Kalm, Johan - maapäeva liige
10. Bachmann, Adam - Eesti kirjastuse ühise juhataja.
11. Parik, Märi - Tartu linnavolikogu liige
12. Speer, Jaan

Lõuna-Eesti kodanlusega paralleelselt kulges ka Põhja-Eesti kodanlike ringkondade poliitiline formeerumine. Põhja-Eesti maakodanluse noondus ajalehes "Tallinna Teataja" juurde moodustades Estimaa Talurahva Liidu.

Viimasena kodanlinest parteidest formeerus Radikaal-Demokraat

lin Erakond Tallinnas. Selle partei häälekandjateks olid kaksik-lehed „Tallinna Teataja“ ja „Tallinna Uudised.“ Nene asutava Hõgu valimistele läksid Radikaal-Demokraatlik Erakond ja Eesti Talurahva Liit ühise nimekirjaga nr. 6, kuhu kuulusid järgmised kandidaadid:¹

1. Birk, Aadu - Eesti Talurahva Liidu Harju maakonnakomitee esimees, maapäeva saadik, Tallinna linnavolinik.
2. Gaanson, Jüri - Eesti Põllumeeste Keskseltsi esimees, maapäeva abiesimees.
3. Mikkelsaar, Roland - maapäeva saadik Võrumaalt.
4. Sitska, Jaan
5. Karm, Hermann - maapäeva peasekretär
6. Reinthal, Johannes - Harju maakonna valitsuse esimees.
7. Berendsen, Robert
8. Reintam, Julius

¹ „Tallinna Teataja“ nr. 254, 7. novembril 1917.

Parteide rühmituste vahel olu-
 si erinevusi valimisprogrammides
 ei olnud. Eesti kodanluse keskses
 nõudmises oli Eesti autonoomne
 osariik Venemaa föderatsioonis,
 kusjuures föderatsiooni liikmetel pi-
 di olema õigus ise oma riigiväga
 kindlaks määrata. „Meie ei taha,
 et võõrad võimud Eestimaa rieh-
 misele ohuse sejaksid.“¹ Seega Eesti
 kodanlus tahtis autonoomiat sellise,
 et saada valitsevaks klassiks ning
 muutuda monopoolseks Eesti rah-
 va eksploateerijaks. Föderatsiooni
 oli talle vaja kaitsena välisvaen-
 laste vastu ja „oma“ rahva sõna-
 muutmises hoidmises.²

Agraarküsimuse alal jäädiski ülit-
 lalt tagasihoidlikule positsioo-
 nile, sest suur osa erakondade
 liikmeid olid suurmaadmanikud.
 Nõuti mõisamaade „õiglase tasu“
 eest võõrandamist. Asutava Ko-
 gu lahendamata jäeti ka rahuküsimas.³

¹ „Postimees“ nr. 254, 7. novembril 1917a.

² V. Reiman, Eesti bolševikud..., lk. 104.

³ „Tallinna Teataja“ nr. 250, 8. novembril 1917.

Iga püdev ilmuvad radikaal-
 demokraatide häälkandja „Tallin-
 na Teataja“ ning demokraatliku
 bloki häälkandja „Postimees“ pro-
 pagandisid ja reklaamisid ükstei-
 se võidu oma parteide nimikir-
 ju, küideti üleseatud kandidaa-
 tide tublidust ja vilumeesi. Pa-
 ralleelselt oma nimikirjade küt-
 mise ja kritiseeriti teisi erakon-
 di. Nii nimetas Tõnisson oma
 artiklis „Eesti radikaal-sotsialis-
 tid ja „Päevalehe“ viimased treem-
 bid“ tööerakonda „selgusetu ja
 seestmistest vastuoludest rubeisevate
 põhjusedetega, millest üks sotsialis-
 muse ja teine jälle kogu kapitalist-
 lise korra poole sihik.“¹ „Päevaleht“
 esotas oma poliitilise toimeta-
 ja Yüri Vilmsiga ei jääneid võl-
 gu kandidaatide nimikirjade kü-
 peldamisel.

Eesti kodanlikes pidas vajali-
 kuseks võiki hirmutada ja hoia-

¹ „Tallinna Teataja“ nr. 252, 10. novembril
 1917.

tada kõiki bolshevikite nimekirja eest hädletamisel. „Nad tahavad kõike maad ühes majade, loomade ja põllutööriistadega, ilma mingi tasuta dra võtta. Kõiki töölisi ja maata-mehi ootab ees hirmus nälg ja viletsus.“¹ Selline propaganda avaldas kahtlemata mõju vähemteadlikele kodanikele.

Kõik ika päev ilmuvate ajalehtede oli valimiskampaanias kodanluse teenistuses aruvalt vilunud kõnelejaid advokaatide, kirikuõpetajate, vallavanemate jt. näol.

Kodanluse oli kõik jõe mobiliseeritud ja tegevusse pannud, et asutavasse Kogusse oma enamus viia.

¹ „Tallinna Teataja“ nr. 250, 8. novembril 1917.

II peatükk

Elvenemaalise Asutava Kogu valimiste tulemused.

1. Valimiste üldtulemused.

Valimised kulgesid üldiselt normaalselt. Esines üksikuid kõrvalekaldeid valimiseeskirjadest. On andmeid, et Vire maakonnas Tisaku valla ja Pärnu maakonnas Vana-Vändra valla valimisjaoskondades teostati valimisruumis agitatsioonitööd, mis oli määrustike järgi keelatud.¹

Eune valimistulemuste konkreetsema vaatlusele asumist, toome võrdluseks ja järgneva analüüsi aluseks ära valimistulemuste iseloomustavad üldtabelid.

¹ ENSV RAHA f. 4684, nim. 2., s. ü. lk. 148, s. ü. 57, lk. 152

Ülevenemaalise Aurtava Logu, valimistulemuste koondtabelid Eesti linnade ja maakondade kohta.

Tabel 1*

nr.	Valimisjaoskonnad	Kandidaatide nimeniisjad							Kokku antud häälid
		nr. 1	nr. 2	nr. 3	nr. 4	nr. 5	nr. 6	nr. 7	
1.	Tallinn	786	22.023	13.742	2680	1135	1138	4736	46.240
2.	Tartu	349	5398	200	926	323	111	8382	15.689
3.	Harjumaa	310	13077	9082	999	192	6239	2135	32.034
4.	Tartumaa	8.193	15030	1120	654	177	792	13260	39.207
5.	Läänemaa	243	4629	5894	279	83	4011	2338	17.370
6.	Pärnumaa	3207	8051	7295	292	67	860	11998	31.380
7.	Niljandimaa	2545	10269	5952	650	33	887	8211	28.547
8.	Nõrumaa	1213	12247	1608	1657	64	710	9391	26.890
9.	Võrumaa	98	6384	7466	395	77	668	2920	17.708
10.	Virumaa	772	22755	12645	732	876	1606	5113	44.499
Kokku		17.726	119.863	64.704	9244	3027	17022	68085	299671

Tabel 2**

nr.	Valimisjaoskonnad	Valijate arv	Valimisest osa võtnud	Lehtivote häälte							Kokku	Mitte kehtivaid häälte		
				Kandidaatide nimeniisjad										
				nr. 1	nr. 2	nr. 3	nr. 4	nr. 5	nr. 6	nr. 7				
1.	Tallinn	74.036	46.737	63,1	786	22.023	13.742	2680	1135	1138	4736	46.240	497	
2.	Tartu	30.630	15.892	51,9	349	5398	200	926	323	111	8382	15.689	203	
3.	Harjumaa	53.349	33.682	61,3	320	13904	9260	1003	364	6432	2191	33.477	205	
4.	Tartumaa	69.559	38.299	55,1	873	14.527	1066	632	163	849	13.046	38.156	143	
5.	Läänemaa	—	17.563	—	243	4629	5899	279	91	4011	2344	17.506	57	
6.	Pärnumaa	55.290	32.483	58,9	2839	8820	7453	294	69	902	11985	32.362	111	
7.	Niljandimaa	45.877	28.628	62,4	2545	10269	5952	655	33	878	8214	28.547	81	
8.	Nõrumaa	43.818	27.056	61,7	1213	12247	1608	1657	64	710	9391	26.890	166	
9.	Võrumaa	25.006	17.819	71,2	98	6384	7171	395	77	668	2920	17.713	106	
10.	Virumaa	58.975	45.427	77,1	772	22760	12646	731	876	1606	5113	44.803	224	
Kokku		456.500	303.286	66,5	17.038	120.981	64.991	92.621	3.195	17.304	68.325	301.483	1.983	
11.	Narva linn**	—	—	—	546	3801	31	132	115	—	1494	1444	7.517	—
Kokku		500.000	310.803	62,2	17.584	124.782	65.022	92.753	3.310	18.798	69.719	309.000	—	

* koostatud Eesti Peataja nr. 7, 30. novembril 1917 a. ilmunud tabeli põhjal
 ** koostatud Eesti RAJA f. 4684, nim. 2, s. ü. 1-5, 55-64, 66-73;
 *** Rahvaleht nr. 29, 24. novembril 1917;

Nagu eelpool toodud tabelitest nähtub, langevad valimistulemused põhiliselt neis kirkus. Suuremad on luterlained Glarju, Tärte ja Pärnu maakondade puhul.

Tabelite vahelist valimistulemuste erinevust võib osaliselt seletada sellega, et tabel 2 sisaldab andmeid valdade kohta, kus toimusid valimised peale 12.-14. novembrit.²

Erinevus valimiste üldtulemustes 1917. aastal avaldatud koondtabeli ja arhiivmaterjalide põhjal koostatud tabeli vahel on võrdlemisi väike moodustades 0,06% valimistest osavõtnute üldarvust.

Eestimaa piirkonnas oli ligikaudu 460 000 valijat. Hääletamisest võttis osa üle 300 000 valija. Siin ei ole arvestatud soldateid ja matruuseid, nende hulgas ka armee teeninuid eestlasi, sest armee valis, väljaarvatud üksikud erandid, tsiviilelanikkonnast eraldi.

² ENST RAKA, f. 4684, nim. 2, s. i. 63, lk. 26.

Kõige rohkem hääli sai bolševike valimisnimekirja nr. 2. Selle poolt anti Eestis üle 120000 hääle s.o. ligi 40% kõigist antud häältest. Kui aga arvestada juurde Narva linna tsiviil-elanikkond, siis tõuseb bolševikele antud häälte arv üle 41%.

Üksikute linnade kaupa said bolševikud Narvas 64% (süa on arvestatud ka sõjaväeväe), Tallinnas 47% kõigist antud häältest 31% asemel, mis nad said 6. augustil linnavalimise valimisel. Maanonnadest said bolševikud kõige rohkem hääli Niu-, (50,7%), Harju-^{41,8%} ja Nõremaal 43,5%.

Analüüsisides valimiste tulemusi üksikutes bestimaa osades peab märkima, et tööstuslikult ja kultuuriliselt edasijõudnumates kohtades oli bolševikele suurem poolehoid.

Kreenholmi valimisjaoskonnas, mis kuulus Niuemaa koosseisu, said bolševikud 2745 häält, kuna kõik teised parteid kokku said ainult 516,

Juhkentali alwis arastavalt 1673 ja 1331. Viljandimaal said bolševikud mitmes vallas kaks korda rohkem hääli kui kõin teised parteid kokku. Nii oli näitens bolševine ja kõigile teistele parteidele kokku antud häälte vaherord Lõve vallas 207 ja 120, Nastemõisa vallas 637 ja 324, Päägasperas 386 ja 138, Helmes 279 ja 159, Koornillas 194 ja 118, Harjumaal Kuivajõe vallas 500 ja 465, Kuimetsas 236 ja 155, Koda-sool 239 ja 185. Kuna aga bolševike organisatsioonid polnud veel igal pool välja kujunenud, said nad mõnes vallas aga ootamatult vähe hääli. Läänemaa oli võrdlemisi mahajäänud maakond. Bolševikud said seal 17506 häälest ainult 4629 häält.

Kokkuleplaste parteid (menshevikud, esseerid ja tööerakondlased) said kokku 32% häältest. Nagu valimistulemustest nähtub, oli väinokondlikest parteidest kõige enam

kõlapiinda tööerakonnale (sai ligi 22% häälte arvust, ülejäänud väikerodanlikeud parteid eesti ja vene esseeerid ning menševikeud said kokku 10% antud häältest). Tööerakond sai enamuse Järva- ja Läänemaal, kusjuures häälte arv oli vastavalt 7171 17713-st antud häälest Järvamaal ning 5899 häält 17506 häälest Läänemaal. Mõlemas maakonnas võib esile tuua valdasid, kus tööerakonnale antud häälte arv ületas poole kogu antud häälte arvust. Väikerodanlike parteide mõju võib seletada nios maakondades sellega, et nii Lääne- kui Järvamaal olid tööstuslikult ja kultuuriliselt mahajäänud maakonnad.

Rahgasti said valimistel liia esseerid. Üle maa ja lianade kogu ulatus neile antud häälte arv napilt üle 17 000, mis tegi ligi 6% valimistel antud hääle kogusummast. Partumaa oli ilksi esseeridele andmed tunduva osa

7873 häält, kusjuures teistes maakon-
dades kõikus esseridele antud häält-
te arv sajast kuni kolmetuhandeni.
Vene esseride nimekirj nr. 5 sai vä-
ga vähe hääli. Selle nimekirja poolt
antud häälte arv ulatus veidi üle
1%.

Edutult esinesid ka sotsiaal-
demokraadid (menševikud). Saadud
9262 häält moodustas vaid na-
ture üle 3% kogu antud häält-
test. Valimistulemuste tagasihoid-
likkuses on siiski suurel määral
lõhe, mis tennis parteis Asutava Ko-
gu valimiste al.

Äärmisel paremal poolel esine-
sid kaas nimekirja: radikaaldemo-
kraadid ja demokraatlik blokk.
Need kodanlik-natsionalistlikud
parteid said kokku 85.629 häält,
mis teeb 28,4%. Kõige enam poole-
hoidjaid nende parteidele oli
Pärne- ja Tartumaal. Toetajaten-
ks olid jõuavad majaomanikud linnas
ja taluomanikud maal. Juurde võis
süü tulla hääli asjaolde, et demokraat-

liku erakonna nimekirjas seisid mehed, kellel mu. mineviku radikaalsuse läige ei püüdnud. Ühens sellisus meheks oli K. Päts. Tema oligi nähtavasti sellens nimekirja võetud, et hääli koguda. Kui valimistulemused olid selgunud, astus Päts kohe tagasi, et Poskale ruumituha.¹

Parteide järjestus valimistulemuste põhjal on järgmine:

<u>I</u>	bolshevikud (nimekiri nr. 2)	120961 häält
<u>II</u>	demokraatlik blokk (nimekiri nr. 7)	68325 - -
<u>III</u>	tööerakond (nimekiri nr. 3)	64997 - -
<u>IV</u>	radikaal-demokraadid (nimekiri nr. 6)	17304 - -
<u>V</u>	eesti esseerid (nimekiri nr. 1)	17038 - -
<u>VI</u>	menševikud (nimekiri nr. 4)	9262 - -
<u>VII</u>	vene esseerid (nimekiri nr. 5)	3195 - -

Eesti alalt valiti 8 saadikut Asutavasse Kogusse. Vastavalt häälte arvule, sai kõige rohkem kandidaate Asutavasse Kogusse bolshevik partei - 4 kohta (J. Anvelt, R. Varmann, H. Pöögelmann, J. Rabtsinski) Demokraatlik blokk ja radikaal-demokraadid said kahepeale

¹ "Päevaleht" nr. 268, 29. novembril 1917.

kans kohta (J. Tõnisson ja K. Päts) ning
töörakondlased kans kohta (J. Vilms
ja J. Seljamaa).

2. Valimiste tulemused Tallinnas, Narvas ja Tartus.

Tallinnas oli valimisnimetaja kan-
tud ligikaudu 74.036 valijat (and-
med puuduvad 6 valimisjaoskonna
kohta). Valimistest võttis osa 46737
inimest ehk 63,1% valijatest. Keh-
tivaks tunnistati 46240 häält. Kõi-
ge rohkem hääli 22023 (47,6%) said
bolševikud. Nii järgnesid tööra-
kondlased 13742 häälega (29,7%),
demokraatlik blokk 4736 häälega (10,2%).
Peaaegu võrdselt said hääli ra-
dikaaldemokraadid ja vene essee-
rid, vastavalt 1138 ja 1135 häält
ehk 2,4%. Menševikud said 2680
häält ehk 5,7%.

Tallinna 23 valimisjaoskonnast
said bolševikud esinoha 17 jaos-
konnas, kusjuures absoluutse hääte

te enamuse, s.o. üle 50% antud
häälest, said nad 4 jaoskonnas.

Tallinnas kui pealinnas ja tööstus-
keskuses oli bolševike mõju suur.

Narva linn võttis osa Asutava
Kogu valimistest Petrogradi kubermangu
koosseisus. Siin oli üles seatud
kümmekandidaatide nimekirja.
Valimistest võtsid osa 7517
inimest, kellest 3801 andis hääle bolševike
nimekirja poolt s.o. 50,5%
valijatest. Seega bolševikud said
absoluutse hääldenamuse. Enam-
vähem võrdselt said hääli kadet-
tide nimekiri nr. 1 (1444 häält) ja
Besti nimekiri nr. 4 (1494 häält) s.o.
ligikaudu 19%. Ülejäänud seitse
nimekirja (menševikud, esserid, some
sotsialistid, kooperatiivne grupp, ki-
riklik nimekiri, Narva sotsialistid
ja ukrainlaste juutide nimekiri) said
kokku 232 häält ehk 3,1% vali-
jate üldarvest.

Tartu linnas oli valimisnimekir-
jadesse kantud 30630 valijat. Vali-
mistest võttis osa 15892 ehk 51,9%.

valijatest. Kehtivaks tunnistati 15689 häält. Kõige rohkem hääli 8382 (53,4%) sai demokraatlik blokk, selle peamiseks kandajaks oli lõuna-Eesti kodanlus. Bolševimed said 5398 häält (34,4%). Nüüdse järgesid hääle te arvu poolest menševimed 926 häält (5,9%), Eesti esserid 349 (2,2%), vene esserid 323 häält (2,1%). Võrdlemiseks tagasihoidlikke hääle arvuaga saidid leppimise tööerakondlased (200 häält) ja radikaaldemokraadid (111 häält).

Eelpool raadeldud kolmes linnas oli bolševine mõju kõige suurem Narva linnas (50,5%), märksa väiksem oli see Tallinnas (47,6%). Tartu linnas oli aga juhtpositsioon demokraatlikule bloki käes.

Ülevenemaalise Asutava Kogu valimistulemuste tabel Tallinna linnas.

Valimisjaos- konnad	Valijate arv	Valimis- testi arv võtnud	Kehtivate häälte arv								Hääli kõne	Mitte- kehti vaid hääli
			Kandidaatide nimeviisid									
			nr.1	nr.2	nr.3	nr.4	nr.5	nr.6	nr.7.			
1	4238	1750	39	662	573	121	83	37	208	1723	27	
2	4428	2062	44	988	615	116	80	44	151	2038	24	
3	3809	1914	42	1090	349	127	122	50	127	1907	7	
4	2174	496	18	293	107	9	31	4	26	488	8	
5	2375	688	35	376	43	50	156	2	23	685	3	
6	4341	619	35	483	40	18	220	5	15	816	3	
7	5628	2058	44	656	702	94	69	64	403	2032	26	
8	4044	2093	45	1018	607	148	43	46	177	2084	9	
9	4548	1567	48	552	530	55	63	50	233	1531	36	
10	4981	2508	33	902	904	108	12	95	398	2452	56	
11	5018	2947	48	1674	784	162	23	40	133	2894	53	
12	—	2232	48	1409	516	116	11	40	79	2219	13	
13	—	1651	41	1049	385	82	8	11	59	1635	16	
14	5412	2674	25	756	964	141	28	99	637	2650	24	
15	4104	2435	22	1220	785	154	12	56	166	2415	20	
16	4145	2621	23	1475	744	127	7	70	160	2606	15	
17	—	1865	16	1054	577	59	2	24	123	1855	10	
18	—	2878	34	938	1145	211	20	77	432	2857	21	
19	3911	2563	18	1457	737	162	4	50	107	2535	28	
20	4277	2700	35	1380	710	279	18	58	139	2649	51	
21	—	2666	47	1704	522	176	78	36	77	2640	26	
22	—	1892	20	478	687	102	20	97	482	1886	6	
23	4206	1658	26	409	686	63	25	53	382	1643	15	
kõne	~74.036	46737	786	22023	13742	2680	1135	1138	4736	46240	497	

Ulvemaalise Asutava Koguse valimistulemuste tabel Tartu linnas.¹

Valimis- jaoskor- rad	Valija- te arv	Valimis- test osa- võtmud	Kehtivate hädle arv								Kõrge- kõrge	Mitte- kehti- vaid hädle
			Kandidaatide nimekirjad									
			nr.1	nr.2	nr.3	nr.4	nr.5	nr.6	nr.7			
1	9811	4360	118	971	73	192	103	35	2811	4303	57	
2	5194	2672	36	1088	18	168	106	8	1221	2645	27	
3	6289	3595	74	1394	50	167	41	30	1803	3559	36	
4	4860	2894	59	915	34	236	31	27	1539	2841	53	
5	4476	2371	62	1030	25	163	42	11	1008	2342	30	
Kokku	30.630	15.892	349	5398	200	926	323	111	8382	15689	203	

Valimiste tulemused Narva linnas.²

Valimis- jaoskonnad	Valimis- test võtsid arv	Kandidaatide nimekirjad									
		nr.1 Kadetid	nr.2 bolševi- kud	nr.3 sots. dem.	nr.4 besti- nimek.	nr.5 soome sots.	nr.6 koop- o'v.	nr.7 kirjeld. nimek.	nr.8 rahva sots.	nr.9 ker. ja juustite m.	nr.10 Sots. rev.
1	1344	633	281	18	244	3	8	25	12	1	119
2	1862	463	949	26	153	-	2	17	8	4	240
3	2926	320	1555	49	827	-	2	12	12	-	149
4	1385	28	1016	22	270	2	-	5	2	2	38
Kokku	7517	1444	3801	115	1494	5	12	59	34	7	546
Sõjaväe osad	4508	158	3907	52	43	-	2	3	25	97	220
Kokku	12025	1602	7708	167	1537	5	14	62	59	104	776

ENST RAKA, f. 4684, nim. 2, s. ii. 64, lk. 6

"Rahvaleht" nr. 29, 24. novembril 1917.

3. Valimiste tulemused Viiremaal.

Viiremaal oli valimisnimekirja kantud ligikaudu 58976 valijat (andmed puuduvad 3 valla kohta). Valimistest võttis osa 45127 inimest ehk 76,1% valijatest. Kehitavaks tunnistati 44903 häält. Kõige rohkem hääli 22760 (50,7%) said bolševikud. Neile järgnesid saadud häälte arvu poolest tööerakondlased 12646 (28,1%), demokraatlik blokk 5113 (11,4%), radikaaldemokraadid 1605 (3,5%), vne essee-rid 876 (1,9%), eesti essee-rid 772 (1,7%) ja menševikud 731 (1,6%).

Viiramaa 43 vallast said bolševikud häält arvult esincha 30 vallas, kusjuures 25 vallas said nad absoluutse häälte enamuse. See näitab bolševike suurt mõju enamikus Viir-
maa valdadest. Tristes valdades sai ülekaalu tööerakond.

Ülevenemaalise Asutava Koogu valimistulemuste tabel Nire maakonnas

Nr nr	Valimis- jaoskonnad	Valija- te arv	Valimis- teost osa- võtmud	Rektivate häälte arv								Kokku hääli vali- jate kõik
				Kandidaatide nimed							Kokku hääli	
				nr. 1	nr. 2	nr. 3	nr. 4	nr. 5	nr. 6	nr. 7		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Rakvere linn	4925	2800	40	861	1187	86	28	29	543	2774	26
2.	Rauvere vald	1373	848	6	209	320	9	2	263	43	842	6
3.	Tudulinna	870	551	30	42	177	1	1	25	271	547	4
4.	Undla	1983	1187	6	392	517	5	3	19	242	1184	3
5.	Aseri	—	772	1	595	139	15	—	6	14	770	2
6.	Kuuda- küla	1661	711	11	305	307	11	1	22	54	699	12
7.	Kohtla	751	424	4	262	148	1	—	4	6	424	—
8.	Küti	1647	1089	18	309	458	19	—	30	248	1082	7
9.	Sõmeru	1581	1053	4	572	149	6	—	165	155	1051	2
10.	Mygale küla	1025	744	3	368	167	19	—	12	173	742	2
11.	Narangu	1357	694	42	398	216	3	7	4	24	694	1
12.	Nohuja	957	687	3	232	331	5	1	55	59	586	1
13.	Moala	1720	961	—	652	184	15	1	62	44	958	3
14.	Mõhvi	2804	1638	4	502	754	60	7	20	275	1622	16
15.	Rägavere	1447	1027	7	600	378	5	—	33	54	1017	10
16.	Rannamäe k. a. g.	1752	910	5	336	382	19	2	54	100	898	12
17.	Palmse	1529	1159	32	249	676	29	1	57	113	1157	2
18.	Meehentali alteenhoolui sõjaväeosa	345	269	12	200	5	3	32	2	14	268	1
19.	Narva-Jõe suu sõjaväe- osa	1987	1084	31	934	9	7	71	17	13	1082	2
20.	Arva	1375	942	—	646	186	10	2	16	71	931	11
21.	Narva-Jõe suu	2715	1450	18	911	232	17	24	29	197	1438	12

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
22	Port-Hunda	1146	1146	4	942	116	51	3	6	21	1143	3
23	Püssi ✓	2013	1262	3	858	189	5	2	41	169	1262	—
24	Paasvere ✓	—	654	—	280	246	14	2	23	89	654	—
25	Salla ✓	1545	832	41	608	67	2	—	20	122	830	2
26	<i>Metsa</i> Metsa ✓	1204	789	12	382	420	1	—	47	216	788	1
27	Avanduse ✓	1592	1217	8	686	362	5	2	28	124	1215	2
28	Saksimõisa ✓	689	606	3	168	478	10	—	—	7	606	—
29	Porkuni ✓	1625	773	160	55	139	9	2	66	336	767	6
30	Greenhude ✓	—	3262	9	2745	292	59	61	2	91	3259	2
31	<i>Upe</i> Upe ✓	728	697	66	276	2	20	205	7	37	613	5
32	Muhental ✓	4612	3004	44	1673	588	97	340	10	228	2980	24
33	Mustjõe ✓	156	426	—	41	51	2	1	—	1	126	—
34	<i>Püü</i> Püü ✓	1172	757	4	70	557	10	3	28	85	757	—
35	Kalvi ✓	1213	848	4	480	197	1	3	39	119	843	5
36	Vao ✓	2368	1372	8	656	351	5	—	23	327	1370	2
37	Nihula ✓	1217	802	109	384	166	14	—	64	65	802	—
38	Mereküla ✓	314	221	4	135	12	2	53	3	9	220	1
39	<i>sojavärs</i> Pada ✓	1411	942	6	506	368	4	—	9	48	939	3
40	Naivara ✓	1503	1057	1	180	670	8	2	33	159	1053	4
41	Jisane ✓	1347	850	6	598	184	2	1	7	49	847	3
42	Mluka ✓	844	532	22	215	121	1	1	138	29	527	5
43	Petri ✓	1159	743	4	360	230	12	2	67	51	729	14
44	<i>Тропнець-часть</i> Tropaneck- chast ✓	1913	1312	4	858	347	42	10	20	23	1304	8
	Kokku	58976	45727	772	22760	12646	737	876	1605	5113	44903	224

44.503

E. V. RAKA, f. 4684, nim. 2., s. ü. 1

4. Valimiste tulemused Harjumaa.

Harjumaa oli valimisnimekirjadesse kantud ligikaudu 53349 valijat (andmed puuduvad 2 valla kohta). Valimistest võttis osa 33682 inimest ehk 65% valijatest. Kõige rohkem häälte said bolševikud. Nii järgnesid saadud saadud häälte arvu poolest tööerakondlased 9260 (27,6%), radikaaldemokraadid (19,2%), demokraatliku Hoon 2194 (6,5%), menševikud 1003 (2,9%), vene esseerid 364 (1,8%) ja eesti esseerid 320 (0,9%).

Harjumaa 45 vallast said bolševikud häälte arveelt esikoha 28 vallas, kusjuures 16 vallas nad said absoluutse häälteenamuse. Teistes valdades olid Aleksaalus tööerakondlased ja radikaaldemokraadid.

38

Ülevõnemaalise Asutava Kogu valimistulemuste tabel Larje maakonnas.

Nr m.	Valimis- jaoskonnad	Valija- te arv	Valimis- test osa- võtmised	Kehtivate häälte arv								Hääli- kogu	Mitte- kehtivaid hääli
				Kandidaatide nimetised							Hääli- kogu		
				nr.1	nr.2	nr.3	nr.4	nr.5	nr.6	nr.7			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1.	alavere	696	448	-	285	36	2	1	72	50	446	2	
2.	Anija	979	597	8	216	137	6	-	205	23	595	2	
3.	Paldiski	615	339	3	43	213	3	4	40	33	339	-	
4.	Harju	4280	896	4	589	135	6	4	145	7	890	6	
5.	Nääna	1784	1320	14	1047	80	5	89	71	11	1377	3	
6.	Halberti	641	387	1	81	125	1	-	166	11	385	2	
7.	Tuhala	582	335	1	77	154	13	-	29	60	334	1	
8.	Fuure	1588	1098	9	485	372	8	5	123	88	1090	8	
9.	Järva-Kandi	708	468	5	131	156	10	-	140	26	468	-	
10.	Jõelähtme	1281	865	2	303	270	10	-	235	31	851	14	
11.	Kairu	708	539	1	180	164	4	3	154	32	538	1	
12.	Kehtna	1026	723	1	170	223	154	-	114	59	721	2	
13.	Keila	2428	1540	6	574	478	7	2	429	38	1534	6	
14.	Kiiu	863	492	23	122	138	6	-	68	135	492	-	
15.	Kirna-Ko- hatu	1600	853	33	132	119	9	1	473	71	838	15	
16.	Padise	2595	1464	13	478	556	57	3	293	50	1450	14	
17.	Kodasoo	622	424	6	239	62	4	1	77	35	424	-	
18.	Kohila	2499	1913	8	850	318	4	-	573	128	1881	32	
19.	Kolga	1995	1108	8	187	530	155	155	167	54	1102	6	
20.	Kuimeta	523	398	4	236	65	-	6	54	27	397	7	
21.	Kuivajõe	1262	967	2	500	125	4	1	87	246	965	2	
22.	Kurna	1936	1297	9	679	497	17	8	82	71	1297	-	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
23.	Hõnne	—	825	45	182	451	15	2	88	38	821	4
24.	Laitse	343	124	3	34	8	8	—	36	35	124	—
25.	Nõva	543	345	1	59	144	—	—	134	7	345	2
26.	Nõmme	4231	1703	24	882	506	117	—	35	116	1698	5
27.	Nehatu I	—	506	5	279	99	29	16	55	18	501	5
28.	Nehatu II	380	267	6	111	81	64	—	2	3	267	—
29.	Nehatu III	409	304	5	136	132	5	3	11	9	301	3
30.	Nehatu IV	390	285	5	102	131	1	1	11	24	275	10
31.	Pavri	197	184	2	48	45	—	—	84	5	184	—
32.	Peningi	1115	644	5	313	118	22	—	115	53	626	18
33.	Panglissar	245	230	—	2	68	—	—	154	6	230	—
34.	Aegna	395	304	3	269	11	4	13	1	3	304	—
35.	Vikterpalu	560	341	3	50	81	9	2	192	5	341	—
36.	Raasime	913	676	3	236	293	19	4	84	37	676	—
37.	Rae	1874	1128	6	538	193	5	9	302	66	1119	9
38.	Ravila	1135	433	5	284	33	3	—	97	11	433	—
39.	Rainiila	1389	918	—	368	247	95	—	162	48	915	3
40.	Saue	1950	1022	2	507	339	7	1	127	32	1015	7
41.	Rapla	2580	1902	5	573	648	100	3	478	147	1894	8
42.	Rüisipere	1218	860	17	172	218	9	4	222	218	860	—
43.	Triigi	1595	775	5	334	283	7	5	112	28	774	1
44.	Vardi	1027	575	1	154	164	2	—	192	56	569	6
45.	Naissaare	849	714	8	667	14	2	18	1	3	713	1
	Kokku	53549	33682	320	13904	9260	1003	364	6432	2194	33477	205

ENSU RARA, f. 4684, nim. 2, s. ii. 59, 60, 61, 62, 63

5. Valimiste tulemused Järvamaal.

Järvamaal oli valimisnimekirjadesse kantud ligikaudu 25 006 valijat (andmed puuduvad 2 valla kohta). Valimistest võttis osa 17819 inimest ehk 71,2% valijatest.

Kõige rohkem häält said tööranonnlased 7171 häält (40,4%)

Neile järgnesid häälte arvu poolest bolševike partei 6384 (36%), demokraatlik blokk 2920 (16,4%), radikalidemookraadid 668 (3,7%), meesivimed 395 (2,2%), resti esseeid 98 (0,5%) ja naine esseeid 77 (0,4%).

Järvamaal 19 vallast tööranonnlased said esikoha 12 vallas, naised juures 5 vallas said nad absoluutse

häälteenamuse.

Ülevenemaalise Asutava Kogu valimistulemuste tabel Järva maakonnas.

nr.	Valimis- jaokonnad	Valija- te arv	Vali- mistest osavõt- jad	Kehtivate häälte arv							Kõigi kogu	Mitte keht- suid hääli
				Kandidaatide nimetised								
				nr.1	nr.2	nr.3	nr.4	nr.5	nr.6	nr.7		
1.	Paide konn	1550	896	98	251	378	1	4	24	219	890	6
2.	Tapa	1377	1199	3	307	735	9	8	14	119	1195	4
3.	Anna	—	413	—	235	138	—	1	23	16	411	2
4.	Albu	1934	1245	1	725	315	5	—	47	143	1236	9
5.	ambla.	2031	1396	4	397	441	153	1	91	302	1389	7
6.	Alliku	1726	1008	2	286	356	16	—	58	280	998	10
7.	Näinjõe	2740	1631	17	409	593	10	3	59	532	1623	8
8.	Nahastu	302	225	1	27	152	1	—	29	13	223	2
9.	Näätsa	1504	697	18	380	210	4	1	29	48	690	7
10.	Jaani	1178	891	—	484	337	2	—	22	40	885	6
11.	Einmani	729	549	8	140	315	—	—	9	71	543	6
12.	Roesna	1617	1138	4	423	584	9	2	26	81	1129	9
13.	Kuksema	—	661	1	279	308	—	—	8	62	658	3
14.	Koigi	1343	848	9	253	416	14	4	63	81	840	8
15.	Lehtse	1783	1100	8	458	445	83	48	11	39	1092	8
16.	Liigvalla	1043	716	3	185	309	6	3	35	175	716	—
17.	Näo	1133	556	—	324	113	4	2	6	101	550	6
18.	Hõmmuila	1193	906	1	393	312	37	—	27	134	904	2
19.	Särevere	2440	1757	—	428	714	41	—	87	464	1734	3
	kokku	25006	17819	98	6384	7171	395	77	668	2920	17713	106

BJSN RAKA, f. 4684, nim. 2, s. ü. 3 järel

6. Valimiste tulemused Läänemaal.

Läänemaal võttis valimistest osa 17 563 valijat. Kehtivaks tunnistati 17 506 häält. Kõige rohkem häälti 5899 ehk 33,7% said tööerakondlased. Neile järgnesid häälte arvu poolest 4629 (26,4%) bolševikud, radikaaldemokraadid 4011 (22,8%), demokraatlik blokk 2344 (13,3%), mehisvikud 289 (1,7%), eesti esseerid 243 (1,3%) ja vene esseerid 91 (0,5%).

Läänemaa 32 vallast said tööerakondlased esinoha 13 vallas, kusjuures absoluutse enamusena said nad 5 vallas.

Õlevenemaalise Asutava Kogu
valimistulemuste tabel Lääne maakonnas.

K. nr.	Valimisjaoskonnad	Valimisest osavõtnud	Kehtivate häälte arv								Hääli kogu	Mitte-kehtimise hääli
			Kandidaatide nimed							K. nr.		
			nr.1	nr.2	nr.3	nr.4	nr.5	nr.6	nr.7			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1.	Asunküla	393	1	108	145	1	-	133	5	393	-	
2.	Haimre	348	3	122	162	21	-	32	8	348	-	
3.	Jõgisoo	258	-	67	153	21	3	8	6	258	-	
4.	Kalju	308	-	126	77	3	2	92	18	308	-	
5.	Kirbla	650	3	169	226	2	1	225	24	650	-	
6.	Kolovere	447	4	207	156	-	1	53	26	447	-	
7.	Lahtera	289	2	209	85	-	9	62	22	289	-	
8.	Luiete	364	-	103	125	3	-	116	17	364	-	
9.	Lihula	1202	55	118	976	36	2	152	448	1187	15	
10.	Martna	717	14	201	161	10	1	76	238	711	6	
11.	Masse	555	3	139	66	4	3	281	59	555	-	
12.	Märjamaa	731	6	241	306	2	-	89	83	727	4	
13.	Ore	827	8	67	452	5	5	254	33	824	3	
14.	Patsalu	785	2	128	580	13	3	19	32	777	8	
15.	Padumäe	627	10	125	303	5	1	40	138	622	5	
16.	Palivere	258	2	122	56	2	1	67	6	256	2	
17.	Pühalepa	299	1	160	44	6	-	79	9	299	-	
18.	Piirsalu	638	3	380	90	15	1	101	48	638	-	
19.	Rigoldi	478	2	25	191	14	-	255	18	478	-	
20.	Saulepa	879	17	132	460	57	2	132	73	873	6	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
21.	Sivalepa	750	8	31	317	5	1	246	142	750	-
22.	Sippa	307	2	144	109	-	1	50	1	307	-
23.	Soonite	260	8	77	56	1	-	85	33	260	-
24.	Sutlepa	442	10	61	25	2	-	328	96	442	-
25.	Taebla	569	5	172	120	-	2	168	102	569	-
26.	Vainna	420	12	172	64	1	-	61	108	418	2
27.	Vidrine	306	1	126	50	1	-	108	20	306	-
28.	Velise	1131	9	256	306	52	1	350	157	1131	-
29.	Veltra	440	41	108	190	10	2	21	68	440	-
30.	Nigala	651	4	371	68	3	2	151	52	651	-
31.	Nõnne	272	-	60	49	-	46	116	1	272	-
32.	Hlaapsalu linn	844	7	102	330	4	1	61	333	838	6
	kokku	17.563	243	4629	5899	289	91	4011	2344	17.506	57

ENSV RAKA, f. 4684, nim. 2, s. ü. 55, lk. 2

7. Valimiste tulemused Tartumaal.

Valimisnimekirjadesse oli kantud ligikaudu 69559 valijat (andmed puuduvad 13 valla kohta) Valimistest võttis osa 38299 inimest ehk (55,7%). Kehtivaks tunnistati 38156 häält. Kõige rohkem hääli 14527 (37,7%) said bolševikud.

Neile järnesid häälte arvu poolst demokraatlik blokk 13046 (34,1%), eesti esserid 7873 (20,7%), tööväkondlased 1066 (2,7%), radikaal-demokraadid 849 (2,2%), menševikud 632 (1,6%) ning vene esserid 163 (0,4%).

Tartumaal 66 vallast said bolševikud esikoha 28 vallas, kesjuures 21 vallas said nad absoluutse häälteenamuse. Nõrdlemisi edukalt esinesid eesti esserid, kes said esikoha 12 vallas.

Demokraatlikul blokil oli Tartumaal suur mõju. Nad said häälte arvult esikoha 26 vallas.

Ülevenemaalise Asutava Kogu
valimistulemuste tabel Tartu maakonnas.

nr	Valimis- jaoskond	Valijate arv	Valimis- test osa võtmul	Kehtivate häälte arv							Hääli uuskun- n	Mitte- kehtivaid hääli
				Kandidaatide nimed								
				nr.1	nr.2	nr.3	nr.4	nr.5	nr.6	nr.7		
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1	Kuremaa	1151	815	28	284	9	17	-	7	469	814	1
2	Kavilda	1011	589	19	357	1	3	-	21	182	582	7
3	Valguta	799	551	172	198	2	3	5	2	168	550	1
4	Kodijärv	653	362	60	75	2	19	2	5	197	360	2
5	Vaimastvere	1031	580	6	242	37	4	1	19	268	577	3
6	Mõgera	-	1014	8	513	42	41	-	18	388	1010	4
7	Kaarepere	1747	706	81	358	12	15	2	8	230	706	-
8	Kavaste	-	603	371	41	6	6	-	15	164	603	-
9	Härjanurme	-	276	130	14	-	3	-	4	125	276	-
10	Raposaare	653	462	11	276	5	-	-	17	159	462	-
11	Glaaslava	1152	662	32	373	1	4	1	14	219	644	18
12	Aru	561	318	137	63	1	1	-	4	112	318	-
13	Ahja	1708	677	30	404	7	5	2	18	211	677	-
14	Kastre-Võmma	1755	838	22	590	5	6	-	18	193	834	4
15	Kokona	1413	827	56	501	19	3	30	17	191	817	10
16	Hellenurme	199	109	20	17	-	1	-	4	67	109	-
17	Nõtikvere	2193	1266	604	160	10	8	9	59	416	1266	-
18	Sangaste	1855	1033	19	602	218	9	2	16	167	1033	-
19	Kirepi	393	166	17	93	-	4	-	7	45	166	-
20	Aare	778	610	119	253	5	-	-	9	217	603	7
21	Kambja	-	472	303	114	10	1	1	1	42	472	-
22	Alatskivi	-	391	178	17	2	1	-	14	179	391	-
23	Avinurme	2359	465	62	111	31	3	2	7	249	465	-
24	Keeni	471	312	29	165	13	3	-	13	86	309	3
25	Hongla	834	512	40	225	14	60	-	-	172	511	1
26	Krüüdnõu	1110	375	89	128	2	3	-	7	146	375	-
27	Kudina	-	970	428	53	3	3	4	9	468	968	2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
28	Lauva	692	377	40	86	1	7	1	41	1141	377	-
29	Laiuse	1842	1044	16	455	81	13	4	23	450	1042	2
30	Lampenaar	690	336	8	136	81	32	5	14	60	336	-
31	Leevi	-	1148	129	585	13	4	9	13	381	1134	14
32	Lohusuu	1116	795	25	606	24	9	1	7	123	795	-
33	Luke	508	356	83	100	3	4	-	12	154	356	-
34	Luunja	1722	869	53	479	90	12	1	16	295	866	3
35	Maksa	1044	549	22	425	7	2	-	4	87	547	2
36	Meeri	-	689	329	92	9	7	-	8	244	689	-
37	Nastre-Huuste	860	554	24	359	2	8	1	14	144	552	2
38	Nastre-Otepää	348	207	14	78	4	14	2	9	86	207	-
39	Pala	1584	785	181	235	7	11	-	33	378	785	-
40	Palupera	832	466	13	137	-	8	1	22	285	466	-
41	Päidla	518	300	2	75	5	-	2	68	150	300	-
42	Tijelkyev	339	157	8	40	13	16	1	3	76	157	-
43	Puermanni	-	794	255	198	46	3	1	27	264	794	-
44	Pühajärve	1889	287	93	54	7	4	-	5	123	286	1
45	Rasina	712	493	22	281	5	9	1	28	142	488	5
46	Ranna	711	411	28	199	3	1	1	28	149	409	2
47	Ranne	1276	453	177	60	11	2	-	3	180	453	-
48	Raadi	1583	734	107	303	5	15	5	11	280	734	-
49	Rõngu	-	732	143	308	3	7	1	8	259	729	3
50	Roela	-	691	387	15	4	1	-	1	278	686	5
51	Ropua	1493	624	21	395	2	6	2	6	197	619	5
52	Saadjärve	904	502	10	224	42	14	-	2	208	500	2
53	Saare	-	658	289	58	1	6	-	13	291	658	-
54	Sootaga	1370	669	376	30	4	1	-	6	250	669	-
55	Pangodi	767	225	40	91	5	5	-	3	81	225	-
56	Vana-Huuste	301	213	131	15	-	4	1	5	54	210	3
57	Vana-Otepää	659	356	60	49	3	-	-	9	232	353	3
58	Traismäe-Kaev	573	299	1	18	105	41	4	5	125	299	-

8. Valimiste tulemused Nõremaal.

Nõremaal oli valimisnimikirjadesse kantud ligikaudu 43878 valijat (andmed puuduvad Nõre linnas ja 7 valla kohta) Valimistest võttis osa 26945 inimest ehk 79,6% valijatest. Kehtivaks tunnistati 26799 häält. Kõige rohkem häälti 12247 (45,5%) said bolševikud. Neile järgnesid saadud häälte arvu poolest demokraatlik blokk 9391 (34,9%), menshevikud 1657 (6,8%), tööerakondlased 1608 (6,6%), eesti esseeid 1213 (4,5%).

Nõremaal 47 vallast said bolševikud häälte arvult esinoha 30 vallas, kusjuures 17 vallas said nad absoluutse häälteenamuse. See näitab bolševike suurt mõju enamikus Nõremaal valdades. Teistas valdades, väljaarvates ühikud erandid, sai ülekaalu demokraatlik blokk. Nõre linnas, mis oli väikerakondliku koosseisega, said bolševikud 432 häält ehk 28,4% seega teise koha demokraatlikele 'bloki' järel.

Ülevõtte maalise Asutava Kogee valimistulemuste tabel Võre maakonnas.

Kra. nr.	Valimisjaos nõud	Valija te arv vallas	Vali- mistest osavõttud	Kehtivate häälte arv								Kääl- konn	Kõige vähem hääli
				Kandidaatide nimed							nr. 11		
				nr. 1	nr. 2	nr. 3	nr. 4	nr. 5	nr. 6	nr. 7			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1.	Aleksandri	1134	662	155	212	6	41	4	8	223	649	13	
2.	Nastse-ants- la	957	667	104	298	13	3	-	7	239	664	3	
3.	Vana-antsla	2131	1408	33	734	53	160	4	37	378	1399	9	
4.	Pindi	479	254	8	102	2	14	-	2	119	277	7	
5.	Nalgjärve	-	187	13	35	7	34	2	1	95	187	-	
6.	Veriora	1011	687	3	301	4	4	-	8	361	681	6	
7.	Võre vald	958	641	25	239	16	9	-	83	265	637	4	
8.	Niitina	780	542	9	115	19	5	-	53	339	540	2	
9.	Kähri	805	398	37	191	2	5	-	17	145	897	1	
10.	Haanja	-	705	20	536	8	20	2	8	105	699	6	
11.	Sõnnurpa	701	499	6	216	21	14	2	32	207	498	1	
12.	Naabina	-	569	1	152	119	23	3	27	236	561	8	
13.	Kaagjärve	1208	938	33	333	306	20	6	6	234	938	-	
14.	Kaaritsa	1694	962	2	682	10	15	1	17	217	944	18	
15.	Karula	1563	704	71	299	115	19	-	6	182	693	11	
16.	Kahva	604	306	2	30	6	96	-	8	163	305	1	
17.	Kärjala	527	396	11	130	7	190	-	8	50	396	-	
18.	Kioma	317	196	9	41	11	6	-	26	133	196	-	
19.	Koiola	1433	568	10	915	6	3	-	13	221	568	-	
20.	Kooraste	862	457	14	179	54	33	1	15	161	457	-	
21.	Krabi	302	201	11	65	11	21	1	5	87	201	-	
22.	Krootuse	777	451	8	237	3	1	-	6	196	451	-	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
23	Laanemetsa	849	593	61	332	33	27	5	11	124	593	-
24	Lassa	423	250	8	108	8	26	-	27	73	250	-
25	Liinamäe	540	364	4	226	2	49	-	9	73	363	1
26	Loosi	1354	945	89	305	193	202	-	18	132	939	6
27	Meeksi	1141	751	14	543	6	4	-	13	168	748	3
28	Mõniste	-	456	2	316	33	14	1	1	89	456	-
29	Misso	-	577	16	143	16	4	1	9	378	567	10
30	Moisenatsi	812	490	9	378	3	6	3	36	112	487	3
31	Nastelina	-	580	55	225	23	15	5	27	223	573	7
32	Nursi	-	269	5	144	15	13	1	20	71	264	5
33	Orava	1245	830	11	385	16	216	-	29	168	825	5
34	Põlgaste	523	331	1	150	2	5	-	1	171	330	1
35	Peri	988	538	16	89	8	33	1	12	379	538	-
36	Rõuge	697	452	18	261	9	1	-	5	157	451	1
37	Räpina	-	1223	30	693	4	62	2	8	417	1216	7
38	Nastse-Rook	613	435	17	191	70	5	-	7	144	434	1
39	Nana-Rook	790	515	115	224	18	19	1	4	131	512	3
40	Rogosi	373	261	-	32	16	2	-	13	198	261	-
41	Saare	577	428	11	284	15	24	1	2	91	428	-
42	Taivola	732	529	15	271	66	24	2	3	147	528	1
43	Timmo	509	195	12	138	-	2	-	1	41	194	1
44	Toolaman	576	339	3	97	1	11	-	2	225	335	4
45	Urvaste	652	456	-	168	3	11	-	7	267	456	-
46	Tsooru	913	569	25	293	7	14	-	8	211	558	11
47	Erastvere	1029	714	45	452	100	28	1	13	105	714	-
48	Nõue linn	-	1519	75	432	139	95	12	31	732	1516	3
49	Nõue sõjaväe osa	57	38	1	45	3	9	2	-	8	38	-
kokku		43818	27056	4213	12247	1608	1657	64	710	9391	26830	166

9. Valimiste tulemused Niljandimaal.

Niljandimaal oli valimisnimekirjadesse kantud 45877 valijat. Valimistest võttis osa 28.628 inimest ehk 62,6% valijatest. Keh-tivaks tunnistati 28547 häält.

Kõige rohkem häälti 10269 (36,6%) said bolševikud. Neile järgnesid häälte arvu poolest demokraatlik blokk 8214 (28,8%), tööerakondlased 5952 (20,8%), eesti esserid 2545 (8,9%) radikaaldemokraadid 878 (3,7%).

Niljandimaa 47 vallast said bolševikud häälte arvult esikoha vallas 22 vallas, kusi juures 12 vallas said nad absoluutse häälteenamuse. Teistes valdades olid ülerrakus demokraatlik blokk ja tööerakondlased, kusi juures 4 vallas oli häälte arvuga esikohal ka eesti esseride partei.

m. 15

Elvenemaalise Asutava Kogu Valimistulemused Viljandi maakonnas.

Koh. nr.	Valimisjaos- konnad	Valijate arv	Vali- mistul- te osavõt- miste	Kehtivate häälte arv								Kõigi kehti- vate häälte
				Kandidaatide nimenejad							Hääli kogu	
				nr.1	nr.2	nr.3	nr.4	nr.5	nr.6	nr.7		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Viljandi linn	3279	2076	90	719	712	40	6	15	488	2070	6
2.	Aidu	689	361	42	118	73	2	2	13	119	361	-
3.	Vana-Võidu	565	304	24	73	86	-	-	4	114	301	3
4.	Uue-Võidu	959	498	10	140	117	8	-	55	164	494	4
5.	Nüratsi	190	134	6	6	19	1	-	4	98	134	-
6.	Hostre	1069	505	165	120	90	17	-	5	103	500	5
7.	Loodi	497	218	36	19	89	3	-	1	70	218	-
8.	Päri	213	133	26	23	47	-	-	3	33	132	1
9.	Puiatu	556	433	242	11	40	-	-	16	124	433	-
10.	Soosaare	698	326	-	89	95	1	-	30	111	325	1
11.	Taagepera	925	524	8	386	16	1	1	1	111	524	-
12.	Helme	853	438	3	279	19	8	4	1	126	437	1
13.	Jõgereste	522	403	9	229	3	1	3	9	149	403	-
14.	Koorsküla	400	312	-	194	6	1	-	-	111	312	-
15.	Uue-Suislepa	466	364	2	4	267	-	-	3	88	364	-
16.	Tuhalaane	768	513	279	68	46	3	-	9	103	508	5
17.	Humuli	750	588	8	329	12	6	-	8	224	587	1
18.	Suure-Jõpu	1489	610	429	15	7	2	-	3	154	610	-
19.	Kõo	2099	1324	22	239	592	7	2	77	381	1320	4
20.	Lustivere	696	439	22	149	102	6	-	46	174	439	-
21.	Õisu	643	396	10	213	42	2	-	2	119	388	8
22.	Jamare	1074	721	2	274	176	-	1	42	251	716	5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
23.	Uue-Põltsamaa	276	149	1	35	28	-	-	5	80	149	-
24.	Põltsamaa alev	1062	844	5	368	218	12	3	10	221	837	7
25.	Patküla	1586	992	18	735	28	4	1	6	198	990	2
26.	Olustvere	1366	722	201	90	242	4	-	41	144	722	-
27.	Niljandi vald	2807	1836	66	614	571	71	2	16	494	1834	2
28.	Pärdi	867	485	19	250	79	49	-	14	74	485	-
29.	Heimtali	637	396	115	77	105	9	1	9	79	395	1
30.	Tarvastu	2519	1335	298	581	56	2	1	22	364	1324	11
31.	Vana-Suislepa	1185	592	8	139	113	169	-	12	151	592	-
32.	Lõve	455	327	8	207	9	-	-	2	101	327	-
33.	Riidaja	370	271	8	11	163	4	-	-	85	271	-
34.	Kärstna	751	520	21	92	102	163	-	2	139	519	1
35.	Nastemoisa	1994	961	3	637	162	1	2	17	139	961	-
36.	Sürgavere	851	563	38	221	100	7	-	66	129	561	2
37.	Muina	303	205	46	41	16	4	-	8	70	205	-
38.	Taevere	1640	1178	107	462	318	5	1	39	244	1176	2
39.	Kurista	856	534	9	236	12	1	-	12	264	534	-
40.	Vana-Põltsamaa	1083	747	2	193	146	4	-	24	375	744	3
41.	Vana-Jäna rüütelk	990	704	93	169	116	2	2	33	288	703	1
42.	Leebine	302	222	4	138	8	8	1	1	62	222	-
43.	Pajusi	989	780	18	270	152	17	1	116	206	780	-
44.	Rutinvere	376	258	4	65	73	3	1	25	83	254	4
45.	Kabala	1610	1124	4	424	322	1	1	55	316	1123	2
46.	Nõisiku	2027	925	92	454	87	5	-	32	335	925	-
47.	Adavere	658	346	2	63	70	1	-	4	206	346	-
	kokku	45877	28628	2545	10.269	5952	655	33	878	8214	28547	81

10. Valimiste tulemused Pärnumaal.

Pärnumaal oli valimisnimeregijadesse kantud ligikaudu 55 280 valijat (andmed puuduvad 7 valla kohta). Valimistest võttis osa 32 483 inimest ehk 58,7%. Kehtivaks tunnistati 32 362 häälet. Kõige rohkem hääli 11985 (37%) sai demokraatlik blokk. Talle järgnesid häälte arvudest 8820 (27%) bolševikud, tööerakondlased 7453 (23%), eesti esseid 2839 (8,7%), radikaal-demokraadid 902 (2,7%).

Pärnumaa 45 vallast sai demokraatlik blokk häälte arvult esikoha 19 vallas, rusjuures 12 vallas ja Pärne linnas sai ta absoluutse häälteenamuse.

Ülevenemaalise Asutawa Kogee Valimistulemeste tabel Pärnu maakonnas

Kriim. nr.	Valimis- jaaskonnad	Valija- te arv	Valimis- test os- võtmud	Hehtivate hädde arv								Stiili kõnne	Nife hekti- vald hõrli
				Kandidaatide nimekirjal							12		
				nr.1	nr.2	nr.3	nr.4	nr.5	nr.6	nr.7			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1.	Audree	1333	714	39	181	180	4	2	37	271	714	-	
2.	Abja	2129	990	16	547	135	6	1	26	258	989	1	
3.	Enge	1309	891	2	126	368	3	1	44	350	889	2	
4.	Taali	960	320	1	22	33	1	-	5	258	320	-	
5.	Häädemeste	955	720	14	292	129	19	3	64	997	718	2	
6.	Jäärja	721	627	21	24	82	1	1	11	487	627	-	
7.	Eneperevalla	470	366	8	123	1	4	2	54	165	357	9	
8.	Kaarli	-	463	15	266	56	1	-	6	117	461	2	
9.	Kaisma	911	569	2	160	212	1	1	9	183	567	2	
10.	Karksi	1599	726	79	368	44	1	1	7	223	723	3	
11.	Muu-Kaubi	281	293	8	119	95	2	-	3	65	292	1	
12.	Kilingi	1750	1099	9	79	509	1	-	26	445	1099	-	
13.	Koonga	1860	796	14	125	258	10	3	27	359	796	-	
14.	Käre	-	754	3	164	381	7	5	62	126	748	6	
15.	Laiksaare	922	463	11	39	236	-	-	18	156	460	3	
16.	Lelle	976	600	7	162	215	6	-	52	156	598	2	
17.	Orajõe	1137	806	31	258	159	2	9	10	326	795	11	
18.	Pati	1053	567	16	47	111	4	-	14	375	567	-	
19.	Peniküla	3	306	1	77	72	2	1	3	147	303	3	
20.	Vana-Pornuse	453	334	10	119	131	1	-	7	66	334	-	
21.	Pöögle	-	272	1	173	9	2	-	1	86	272	-	
22.	Reie	206	460	5	17	7	4	1	4	121	159	1	
23.	Rätma	966	663	47	300	196	2	2	5	109	661	2	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
24.	Sauga	1874	841	38	288	118	9	2	30	554	859	2
25.	Seli	1287	803	549	95	70	-	1	29	59	803	-
26.	Cyürakas	553	329	18	107	34	1	3	8	154	325	4
27.	Emmeri exar	1360	984	20	210	457	7	-	27	257	978	6
28.	Talli	-	394	2	32	184	2	2	6	162	390	4
29.	Tamnieste	422	249	47	47	98	15	-	5	37	249	-
30.	Tahkuranna	1190	488	15	30	180	4	-	5	253	487	1
31.	Tori	2150	1332	25	401	209	8	-	9	680	1332	-
32.	Tõstamaa	1321	718	424	69	81	-	-	22	176	712	6
33.	Muhu	836	478	32	126	83	11	3	36	187	478	-
34.	Vana-Vändra	1901	1239	373	111	238	9	1	19	482	1239	6
35.	Mue-Kariste	500	493	63	172	80	1	-	4	173	493	-
36.	Mue-Vändra	1496	976	219	84	241	53	0	48	270	976	-
37.	Nolt veti	1026	534	4	54	265	3	-	7	197	530	4
38.	Nõlla	910	523	10	119	122	12	1	34	225	523	-
39.	Mõisaküla	612	453	-	185	79	3	-	11	173	451	2
40.	Sindi	1006	952	4	649	206	9	2	4	75	949	3
41.	Pärnu linn I	913	485	20	22	41	4	6	2	390	485	-
42.	Pärnu linn II	3498	1991	391	305	276	28	11	17	947	1791	16
43.	Pärnu linn III	1811	914	57	101	130	1	1	4	616	910	4
44.	Pärnu linn IV	1941	1119	109	253	166	15	-	20	550	1113	6
45.	Kihnu	503	502	12	332	16	-	2	-	140	502	-
46.	Polli	-	691	13	488	23	1	-	10	154	689	2
47.	Vana-Kariste	1094	723	9	427	135	2	-	43	144	720	3
48.	Bveekas	-	176	1	16	32	2	-	3	122	176	-
49.	Laatre	1045	671	24	309	270	10	-	4	52	669	2
Kokku		55280	32483	2839	8820	7453	294	69	302	11985	32362	121

11. Valimiste tulemused armees ja laevastikus.

Bolševike võit oli ülekaalukas armees ja laevastikus. Rindel viibivad väed ja sõjalaevastikud moodustasid omaette valimisringkonnad. Nii moodustas ka Balti meresõjalaevastik Eestimaa kubermangus eraldi seisva valimisringkonna. Seal kandideeris V. I. Lenin. Tallinna baasis sai bolševike nimelise ri esotsas V. I. Leniniga 30500 häälest 17600 häält.¹

Balti laevastikus anti bolševike poolt ligi 120000 häält ning valiti kaks asutava Kogu saadikut, kusjuuresed mõlemad valitud saadikud olid bolševikud.²

Põhjarinde (süüa kuulus ka XII armee) väeosades hääletas 61% sõdasteid bolševike poolt.³

Eestimaa kubermangu valimisringkonnas hääletasid soldateid

¹ H. Siilivask, Eesti ..., lk. 43.

² V. I. Lenin, Teosed, 30. kd., lk. 236.

³ H. Siilivask, Eesti ..., lk. 43.

bolševike poolt. Narva linna sõjaväesas said bolševikud 3907 häält s.o. 86,6% kogu antud häältest, eskerid 220, kadetid 158, ukrainlaste ja juutide nimekiri 97, menshevikud 52, eesti nimekiri 43, rahvasotsialistid 25, kooperatiivne grupp ja ukrainlaste nimekiri kokku 5 häält.¹

Tartu Eesti Tagavarapataljoniis said bolševikud 1623 häält. Kõigis Tartu vääsades kokku said bolševikud 66,3% antud häältest.²

¹ „Rahvaleht“ nr. 29, 24. novembrie 1917.

² H. Siilivaske, Eesti ... , lk. 43.

12. Võrdlusi ja järeldusi.

Asutava Kogu valimistel ilmnes selgelt bolshevikide mõju kasv Eestis. Kui me võrdleme Eestimaa kubermangu valimistagajärgi Venemaa keskmisega, siis ületas Eestis bolshevikide antud häälte arv (40,1%)¹ tugevalt ülevenemaalist arvu (25%)²

Eriti suur mõju oli Venemaal väinodanlikele parteid, kes said 62% häälte arvust.³ Eestis eskeridele ja menshevikidele antud häälte arv (eesti eskerid 17038, vene eskerid 3195, menshevikid 9262, kokku 29495 häält ehk 10%) oli kuus korda väiksem ülevenemaalisest keskmisest. Eesti kodanlikele parteid said aga kaks korda rohkem hääli (28% kogu antud häältest) kui Venemaal (13%).

Bolshevikid said suure enamuse ka Eestimaa naaberaladel Petrogradis 45%, Petrogradi kuber-

mangus 50% ning Lätimaal 72%¹

Vaadeldes valimistulemusi pü-
nõniti võime öelda, et tööstusli-
kelt ja kultuuriliselt arenenemates
piirkondades kuulus podkõid
kindlalt bolševikele.

Ülevõtmata Antava Kogu
valimised 1907 a. Nõu-
võtsid on bolševike, väinukodanike ja
kodanike partiid. Väinukodanike
ja kodanike partiid rühmasi-
sid endid rahva partiidena. Ka
programmide koostati selliselt et
valija meelele viia. Tänu bolš-
evike partei hästi organiseeritud
selgitustööle ning rahva tööliste
nõudmist rajatavale programmile,
ei õnnestunud väinukodanike ja
kodanike partiid bolševikele ant-
võtsi kätte. Kogu Antava Ko-
gu valimised võideti ainult bol-
ševike suurem bolševike mõju kas-
tus. Bolševikele kuulus podkõid
tööstuslikult ja kultuuriliselt are-
nenemates piirkondades suure

V. I. Lenin, Teosed, 30. kd., lk. 232.

Lõppsõna.

Ülevenemaalise Asutava Kogu valimistest Eestis 1907. a. novembris võtsid osa bolševike, väikekodanluse ja kodanluse parteid. Väikekodanluse ja kodanluse parteid reklaamisid endid rahva parteidena. Ka programmid koostati selliselt et valija eksitule viia. Tänu bolševike partei hästi organiseeritud selgitustööle ning rahva tõelisi nõudmisi kajastavale programmele, ei õnnestunud väikekodanlikel ja kodanlikel parteidel bolševike autoriteeti kärevida. Uue Asutava Kogu valimistel ilmnis senisest veelgi suurem bolševike mõju kasv. Bolševikele kuulus poolehoid tööstuslikult ja kultuuriliselt edasijõudnumates maakondades. Suur

oli bolshevikin moju armees ja lae-
nastikees. Bolsiivikud said ena-
muse ka Eesti naaberaladel -
Petrogradis, Petrogradi kubermangu
ja Lätimaal.

Nalimised näitasid, et eesti
töölisklass, noogu töörahvas di tö-
hedalt koondunud bolshevikin par-
tei ümber.

11. Valimiste tulemused. aruand ja 20. Sisukord

Sissejuhatus lk. 2

I pt. Ülevenemaalise Asutava Kogu valimiste korraldus ja valimiskampaania Eestis.

- 1. Asutava Kogu valimiskorraldus lk. 8 Eestimaa kubermangus.
- 2. Valimiseelse selgitustöö korraldamine lk. 16 eesti bolševike poolt.
- 3. Väikekodanlike parteide valimis- lk. 26 taktika.
- 4. Eesti kodanlike parteid valimis- lk. 34 kampaaniast.

II pt. Ülevenemaalise Asutava Kogu valimiste tulemused.

- 1. Valimiste üldtulemused. lk. 41
- 2. Valimiste tulemused Tallinnas, Narvas lk. 49 ja Tartus.
- 3. Valimiste tulemused Vireemaal. lk. 54
- 4. Valimiste tulemused Harjumaal. lk. 57
- 5. Valimiste tulemused Järvamaal. lk. 60
- 6. Valimiste tulemused Läänemaal. lk. 62
- 7. Valimiste tulemused Tartumaal. lk. 65
- 8. Valimiste tulemused Võreemaal. lk. 69
- 9. Valimiste tulemused Viljandimaal. lk. 72
- 10. Valimiste tulemused Pärnemaal. lk. 75

11. Valimiste tulemused armee nr. 78
ja laevastikus.

12. Nõrklusi ja järeldeusi.

Lõppsõna

Kasutatud kirjandus ja allikad.

Levin, V. 1, Kõrvaldõu ja allikad.
Levin, V. 1, Kõrvaldõu ja allikad.
Levin, V. 1, Kõrvaldõu ja allikad.

Levin, V. 1, Kõrvaldõu ja allikad.
Levin, V. 1, Kõrvaldõu ja allikad.

Levin, V. 1, Kõrvaldõu ja allikad.
Levin, V. 1, Kõrvaldõu ja allikad.

Levin, V. 1, Kõrvaldõu ja allikad.
Levin, V. 1, Kõrvaldõu ja allikad.

II arhiivifondid

Levin, V. 1, Kõrvaldõu ja allikad.

Fond nr. 4534 - Kõrvaldõu ja allikad.

Kõrvaldõu ja allikad.

III Publikatsioonid

Levin, V. 1, Kõrvaldõu ja allikad.
välitõus, Tallinn 1917.

IV Dokumentide publikatsioonid

Levin, V. 1, Kõrvaldõu ja allikad.
Levin, V. 1, Kõrvaldõu ja allikad.
Levin, V. 1, Kõrvaldõu ja allikad.

Kasutatud kirjandus ja allikad.

I Marksismi-leninismi klassikud.

Lenin, V. I., Karsivõimust, Teosed, 24. kd.

Lenin, V. I., Nõukogude võimude järjekor-
sed ülesanded, 24. kd.

Lenin, V. I., Kuidas kindlustada asu-
tavale kogule edet, Teosed, 25. kd.

Lenin, V. I., Teesid Asutava Kogule kohta,
Teosed, 26. kd.

Lenin, V. I., Asutava Kogule valimised
ja proletariaadi diktatuur,
Teosed, 30. kd.

II arhiivifondid

Eesti NSV Riiklik ajaloo Keskrahv

Fond nr. 4684 - Vene Asutava
Kogule valimiste Eestimaa Ringkonna-
komisjoni

III Publitseritud allikad

Pöögelmann, H., Asutav Kogule ja rahva-
'valitsuses, Tallinn 1917.

IV Dokumentide publikatsioonid

Suur Sotsialistlik Outobrievostsion
Eestis, Dokumentide ja materjalide
kogumik, Tallinn 1957.

V Kirjandus

Reiman, V., Eesti bolševikud võitle-
ses nõukogude võime eest
aastail 1917-1918, Tallinn 1957.

Saat, J., Eesti bolševikud oktoobrirev-
olutsiooni ajajärgul, Tallinn 1956.

Sülivask, H., Eesti oktoobrirevolutsiooni
ja kodusõja perioodil
1917-1920, Tartu 1962.

VI Perioodika

- " Eesti Teataja" 1917.
- " Maatamees" 1917.
- " Postimees" 1917.
- " Päevaleht" 1917.
- " Sotsiaaldemokraat" 1917.
- " Tallinna Teataja" 1917.
- " Tööline" 1917.
- " Töö lipp" 1917.

Резюме.

Февральская буржуазно-демократическая революция свернула столетнюю царскую монархию. Но нерешенными остались требования народных масс: крестьяне не получили земли, рабочие ухудшения экономического положения, продолжалась империалистическая мировая война. Временное правительство и не собиралось удовлетворить требований народа. Разрешение всех важнейших вопросов откладывали до Учредительного собрания, созываемого которого всё время медлили. Наконец Временное правительство под влиянием народа было вынуждено разрешить созывать Учредительное собрание. Выборы назначили на 12-14 маября.

Ветомская губерния образована по выборному составу одной выборной округ. В выборах участвовали семь партий со своими

списками и программами: эстонские эсеры (список № 1), большевики (сп. 2), трудовики (сп. 3), меньшевики (сп. 4), русские эсеры (сп. 5), радикал-демократы (сп. 6) и демократический блок (сп. 7). Из этих семи партий, только большевики боролись за интересы народа. Откровенно признавали себя буржуазными партиями радикал-демократы и демократический блок. Остальные партии (мелко-буржуазные партии) маскировались себя социалистическими лозунгами.

На выборах Учредительного собрания выдвинулось 108 кандидатов большевиков. Список кандидатов большевиков получили 120 961 голоса (40,1%) из всех голосов (301.483). Большевики получили в Эстонии столько же мандатов, сколько все остальные партии вместе взятые - 4 мандата (Я. Анвельт, Р. Вакман, Ю. Тесельман, И. Рабашевский), демократический блок - 2 мандата (Я. Пюмисон и Я. Пяте) и трудовики 2 (Ю. Вильме, Ю. Сельма).